

Slovenski čebelar

št. 12

letnik CX –
december 2008

ISSN 0350-4697

110 let revije Slovenski čebelar 1898-2008

Od Folbexa do Bayvarola

**Dajmo oksalni kislini
tisto mesto, ki ji gre**

**Izkušnje čebelarjev z enotno
akcijo zatiranja varoj**

ČEBELARSTVO RIHAR - KOCJAN

Robert Kocjan s. p.

Gabrje 42, 1356 Dobrova

tel.: 01/ 364 11 06, faks: 01/ 364 13 07
GSM: 031/351 964 – e-pošta: robineli@siol.net
www.rihar-kocjan.si

ČEBELARSTVO – IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME – TRGOVINA

**DELOVNI ČAS: pon.–četrtek: od 8.–12. in od 15.–18. ure,
petek: od 8.–15. ure, sobota: zaprto**

Spoštovani čebelarji!

Ob iztekajočem letu
se vam zahvaljujemo
za izkazano
zaupanje in vam
želimo vesel Božič
ter medeno leto 2009!

Srečno!

Avt. dozirna brizga

Matična rešetka

Satnica

ZMERNE CENE – TRADICIJA – KVALITETA – IZKUŠNJE, PRIDOBLENE V LASTNEM ČEBELARSTVU

ZVEZA ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SRBIJE

organizira

PRVI DRŽAVNI ČEBELARSKI SEJEM

z mednarodno udeležbo

v Beogradu, 14. in 15. februarja 2009 v hali 12 Beogradskega sejma

Cilji Sejma so povezati vse čebelarke potenciale širšega območja, povezati čebelarje in gospodarstvenike, javnosti predstaviti čebelarstvo dejavnost na nov način in vzpodbuditi države iz širšega območja k uresničevanju skupnega cilja - da čebelarstvo jugovzhovne Evrope postane tržno konkurenčno, da svetu pokaže svoje posebnosti in da jih realno ovrednoti.

Vse zainteresirane čebelarje in v čebelarstvo usmerjene gospodarstvenike vabimo, da se udeležite Sejma, pod izredno ugodnimi pogoji, s popustom, ki ga je omogočila Zveza čebelarških organizacij Srbije s svojim maksimalnim sofinanciranjem razstavnega prostora. Zakup prostora na Sejmu (2+2 m²) znaša za pravne osebe 105 evrov, za fizične osebe 55 evrov. Podrobnejše informacije lahko dobite na: www.spos.info, spos@sezampro.rs ali po tel.: +381 11 2458 640.

Sejem bo imel razstavni in prodajni značaj. Vstop je brezplačen za vse obiskovalce. V soboto bo v hali organiziran Mednarodni strokovni seminar. Sejem bo tržno usmerjen k ciljnim skupinam, pričakujemo veliko število obiskovalcev in kupcev (po marketinških ocenah okoli 12000 ter 5000 čebelarjev). V soboto 14. februarja bodo vse tržne dejavnosti sejma namenjene čebelarjem, v nedeljo 15. februarja pa k ostalim obiskovalcem.

Ne zamudite Prvega državnega čebelarskega sejma v Beogradu!

UVODNIK

Spoštovane čebelarke in cenjeni čebelarji!

Neverjetno hitro smo zakorakali v mesec december, ki je za številne prav poseben mesec, saj je to mesec obdarovanj, proslavljanj, pričakovani ... Je pa tudi mesec, ko se ozremo nazaj in pogledamo, kaj je bilo dobrega in kaj slabega v letu, ki se posavlja.

Slovenski čebelarji si bomo leto 2008 zapomnili tako po slabem kot po dobrem. Gotovo ne moremo mimo tega, da je bilo leto 2008 za naše čebele katastrofalno. Čez zimo smo izgubili več kot 30 % čebeljih družin. Že te izgube so bile za čebelarje strahotne, žal pa je sledil še en udarec. Maja so se tako rekoč dan za dnem vrstili pomori čebel, ki so bili v veliki večini posledica nepravilne uporabe FFS, predvsem nepravilne tehnološke priprave semena, zaščitenega s FFS. Da je bilo čebelarstvo leto še bolj črno, je poskrbela narava, saj je bila letošnja čebelarstva letina izjemno slaba, celo ena najslabših v zadnjih stotih letih. Glede na vse to je bilo čebelarjenje v letu 2008 v vseh pogledih izjemno težavno in samo čebelarjem gre zahvala za to, da vztrajamo in vzdržujemo našo kranjsko čebelo in s tem ohranjamo naše okolje. Novoletna želja slovenskih čebelarjev je, da se tako slabo leto ne bi več ponovilo!

Ker je december čas, ko naj bi razmišljali pozitivno, bom natančneje predstavil predvsem pozitivne strani iztekajočega se leta. Kljub črnim oblakom, ki so se zgrnili nad kranjsko čebelo, pa se lahko pohvalimo z nekaterimi zgodovinskimi dosežki v slovenskem čebelarstvu. Upam, da ne bo zvenelo samohvalno, če rečem, da je bilo delo ČZS zelo uspešno. Zelo ambiciozen načrt, sprejet na občnem zboru ČZS, smo po večini uresničili, še več, izvedli smo tudi zelo

Nadaljevanje na naslednji strani ►►

Barva napisa »Slovenski čebelar« na ovitku revije je tudi letošnja barva za označevanje čebeljih matič.

Fotografija na naslovnici: Čebela na bršljanu (*Hedera helix*)

Foto: Franc Šivic

UVODNIK	
Boštjan Noč	333
ZATIRANJE VAROJ	
Tone Žakelj: Moj boj z varozo	336
Ivan Jurkovič: Dajmo oksalni kislini tisto mesto, ki ji gre	339
Marko Borko: Izkušnje čebelarjev z rabo Bayvarola	341
NOVICE IZ ZNANOSTI IN PRAKSE	
Franc Šivic: Novice iz sveta	346
Stane Sajevec: Sveti Ambrož - zavetnik čebelarjev	348
Maja Smodiš Škerl, dr.vet.med.: Čebelja družina in goitne žleze delavk so lahko tarča posegov v naravo (I. del)	349
Marko Borko: Čebelar Bedek se želi, da bi leto 2009 minilo brez pomorov čebel	351
DELO ČEBELARJA PO MESECIH	
Janko Goričan: Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih v decembru	353
VETERINARSKI NASVETI	
Borut Preinfalk, dr.vet.med.: Veterinarski nasveti za december	355
MEDOVITE RASTLINE	
dr. Robert Brus: Rdeči bor (<i>Pinus sylvestris</i>)	356
DOGODKI IN OBVESTILA	358
ČEBELARSKI TURIZEM	362
OBLETNICE	363
URNIK USPOSABLJANJ DECEMBER	367
OBVESTILA ČZS	368
MALI OGLASI	370
OSMRTNICE	371

INDEX

EDITORIAL	
Boštjan Noč	333
FIGHTING VAROJA MITES	
Tone Žakelj: My Struggle with Varrotozosis	336
Ivan Jurkovič: Oxalic Acid and Its Proper Place	339
Marko Borko: Beekeepers' Experience with Bayvarol	341
NEWS FROM SCIENCE AND PRACTICAL WORK	
Franc Šivic: World News	346
Stane Sajevec: St. Ambrose - Beekeepers' Patron	348
Maja Smodiš Škerl, PhD (Vet. Med.): Bee Family and Mandibular Glands of Worker Bees Can Be A Target of Invasions into Nature (Part I)	349
Marko Borko: Beekeeper Bedek Wishes the Year 2009 to be Free of Dead Bees	351
BEEKEEPER'S WORK THIS MONTH	
Janko Goričan: Beekeeper's Chores for Alberti-Žnidaršič and Langstroth Bee Hives in December	353
VETERINARY ADVICE	
Borut Preinfalk, PhD (Vet. Med.): Veterinary Advice for December	355
FORAGE PLANTS	
Robert Brus, PhD: The Scots pine (<i>Pinus sylvestris</i>)	356
NEWS AND EVENTS	358
BEEKEEPING TOURISM	362
ANNIVERSARIES	363
SCHEDULE OF TRAINING DECEMBER	367
ANNOUNCEMENTS BY BEEKEEPING ASSOCIATION OF SLOVENIA	368
SMALL ADS	370
OBITUARIES	371

◀◀ Nadaljevanje s prejšnje strani

veliko stvari, ki jih nismo načrtovali. Poudarim naj samo nekaj najpomembnejših dosežkov v letu 2008.

ČZS je organizirala in soorganizirala številne prireditve s čebelarstvo vsebino. Pri tem naj poudarim zasluge ČD Lukovica za odlično organizacijo prireditev ob čebelarskem prazniku. Ob tej priložnosti smo prvič pripravili tudi srečanje prejemnikov odličij Antona Janše I. stopnje, to pa bo odslej ob tej priložnosti postalo tradicionalno.

Eden največjih in najuspešnejših projektov je ureditev davčne zakonodaje, ki je bila za slovenske čebelarje nepravilna, po novem pa je urejena natančno tako, kot je sklenil UO ČZS. Pomemben napredek smo dosegli tudi pri urejanju zadev ob morebitnih pomorih čebel. Dogovorili smo se o natančnem protokolu obveščanja ob takih dogodkih (čebelar pokliče 113), prav tako pa tudi, da stroške analiz za ugotavljanje vzrokov plača država. Prvič v zgodovini smo dosegli, da je država prizadetim čebelarjem ob pomorih izplačala odškodnine. Na našo pobudo je bil spremenjen in zaostren pravilnik o uporabi FFS. Avgusta je luč sveta zagledal kozarec za slovenski med, zame osebno eden izmed pomembnejših projektov ČZS. Kozarec je namenjen prepoznavnosti našega medu in se je v praksi odlično prijel. Cilj je, da bi vsi slovenski čebelarji polnili med, pridelan v Sloveniji, v naše kozarce! ČZS je za promocijo kozarca in medu slovenskih čebelarjev izdala več kot 300.000 izvodov zloženke in jih vložila v vse večje tiskane medije.

Oktober je bil mesec številnih zgodovinskih dogodkov. ČZS je v sodelovanju s SAZU izdala Čebelarski terminološki slovar, ki je plod dolgoletnega strokovnega dela in je najpopolnejši tovrstni slovar v svetu. 10. oktobra smo odprli Čebelarsko knjižnico Janeza Goličnika, ki je zaokrožila vsebino čebelarskega centra. Knjižnica je dostopna vsem in je odprta vsak delovni četrtek od 13. do 17. ure. Ponosni smo lahko, da smo ena izmed petih evropskih držav, ki imajo čebelarstvo knjižnico. Ob tej priložnosti smo praznovali tudi 110-letnico izhajanja Slovenskega čebelarja, ki je najstarejša redno izhajajoča strokovna revija v Sloveniji. ČZS je izvedla tudi številna usposabljanja čebelarjev

in za ta namen izdala izobraževalna gradiva, ki ste jih brezplačno prejeli vsi čebelarji. Pripravili smo nov katalog standardov za nacionalno poklicno kvalifikacijo čebelar/čebelarka, v sklepni fazi pa je tudi priprava kataloga standardov za čebelarskega mojstra, ki je po slovenski zakonodaji prvi pogoj za izobraževanje čebelarskih mojstrov. Za promocijske namene smo izdali številna promocijska gradiva, ki so namenjena ozaveščanju porabnikov o pomenu čebelarstva ter o koristnosti uporabe čebeljih pridelkov slovenskih čebelarjev.

Ne smem pozabiti vnovične izvedbe izobraževalno-dobrodelne akcije v vrtcih in osnovnih šolah. Čebelarji smo znova dokazali, da združeni zmoremo veliko. Kljub slabi čebelarski letini smo zbrali medingapodarila za zajtrk otrokom v vrtcih in učencem v osnovnih šolah. Številne pohvale so nagrada za naš trud, konec koncev pa je ta akcija eden najboljših načinov promocije čebelarstva in čebeljih pridelkov. Pionirsko delo opravljamo na področju čebelarskega turizma, saj smo poleg izdaj turističnega zbornika v tujih jezikih čebelarski turizem predstavili na številnih prireditvah ter sejnih doma in v tujini.

Posebej naj poudarim tudi premik k enotnemu pristopu na področju zdravstvenega varstva čebel. Čeprav stroka še analizira učinkovitost letošnjega programa zatiranja varoj, je po mojem samo enoten pristop pravi način za uspešnejši boj proti varozi. Tak pristop je soglasno podprl tudi UO ČZS. Sodelovanje čebelarjev in veterinarjev NVI je nujno, saj eden brez drugega ne bomo uspešni. Vzpostaviti moramo večje obojestransko zaupanje, ki je temelj za prihodnje uspešno obvladovanje varoze. Zato Vas na tem mestu prosim, da podatke o odpadu varoj po zimskem zatiranju sporočite na NVI, saj bodo ti podatki veterinarjem v veliko pomoč pri oblikovanju nadaljnega programa zdravstvenega varstva čebel. Sicer pa so finančna sredstva za nakup sredstev za zatiranje varoj za prihodnje leto že zagotovljena. Dogovorili smo se, da mora program zatiranja varoj vsebovati tudi alternativna sredstva. Verjamem, da bo NVI na podlagi letošnjih izkušenj pripravil učinkovit program, na podlagi katerega bomo uspešno zatirali varoje, saj je to eden izmed pogojev za uspešno čebelarjenje.

Omeniti moram še, da je ČZS v tem letu pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pridobila 7-letno koncesijo za izvajanje Javne čebelarske svetovalne službe, katere letni program je bil realiziran v celoti. In prav zaradi izvajanja koncesijskega programa smo lahko izvedli večino omenjenih aktivnosti.

Navedel sem le nekaj najpomembnejših dogodkov. Vse drugo bomo natančno predstavili na regijskih posvetih in na občnem zboru ČZS. Če torej povzamem, za čebele je bilo to leto izjemno slabo, za ČZS pa je bilo leto zaznamovano s številnimi dogodki, ki bodo dolgoročno vsekakor v dobro slovenskega čebelarstva.

Še enkrat poudarjam, da vseh teh projektov ČZS ne bi uresničila brez prizadevnega dela vseh zaposlenih, zato se v imenu slovenskih čebelarjev in v svojem imenu vsem še enkrat zahvaljujem za vestno opravljanje nalog, zaradi katerih so morali marsikdaj tudi podaljšati svoj delovni čas. V veliko pomoč pri vodenju ČZS in pri izvajanju nalog so mi bili tudi podpredsednik g. A. Rodman, odgovoren za področje izobraževanja, podpredsednik g. F. Šmerc, ki je tudi predsednik PRO, predsednik komisije za ekonomiko g. J. Smrkolj in predsednik komisije za tehnologijo, zdravstveno varstvo in varno hrano g. D. Kotnik. Vsem iskrena hvala.

Spoštovane čebelarke in spoštovani čebelarji, vodstvo Čebelarske zveze Slovenije in zaposleni upamo, da smo upravičili Vaša pričakovanja. Trudili smo se po svojih najboljših močeh, da bi delovali v dobro slehernega slovenskega čebelarja. Želja nas vseh je z dobrim delom prepričati tudi čebelarje, ki niso naši člani, o nujnosti včlanitve v ČZS, kajti samo skupaj, s sodelovanjem in skupnimi močmi bomo lahko naredili še korak naprej. Čaka pa nas še precej dela in tega se zelo dobro zavedamo.

Bližajo se prazniki, zato Vam ob tej priložnosti v imenu vodstva ČZS, upravnega odbora ČZS, strokovnih komisij ČZS, v imenu zaposlenih na ČZS in v svojem imenu voščim VESELE IN ZADOVOLJNE BOŽIČNE PRAZNIKE ter SREČNO, ZDRAVO IN MEDENO 2009!

So dnevi in trenutki polni sreče in miline,
ko radostni oči zapremo in si tiho zaželimo,
da ne mine.

Taki dnevi v novem letu naj preženejo trpljenje,
naj smeh in ljubezen srce prevzameta,
in lepše bo življenje!

Boštjan Noč, predsednik ČZS

*Vesele božične praznike in
srečno, zdravo in medeno 2009!*

vam želimo zaposleni Čebelarske zveze Slovenije

Boj z varozo

V prejšnji številki Slovenskega čebelarja (november 2008) smo objavili dve mnenji o rabi Bayvarola pri poletnem zatiranju varoj. V spodnjih treh prispevkih lahko preberete še več o izkušnjah čebelarjev pri zatiranju varoj. Več čebelarjev iz različnih delov Slovenije smo povprašali o njihovih izkušnjah pri enotnem zatiranju varoj z Bayvarolom. Prispevkov ne gre razumeti kot šolskih primerov ali kot navodil, temveč zgolj kot pa različne izkušnje čebelarjev, ki kažejo, da je nujno spremljanje učinkovitosti različnih sredstev, ki jih uporabljajo za zatiranje varoj.

Uredništvo

Od Folbexa do organskih kislin in Bayvarola

Besedilo: **Tone Žakelj**, ČD Logatec

Leta 1983, nekaj več kot pol leta po smrti mojega čebelarskega mentorja in tasta, inž. Mitje Primica, od katerega sem prevzel pet čebeljih družin v 9-satnih AŽ-panjih, me je v čebelnjaku obiskal znani lokalni čebelar. Ko je med mojim podedovanim čebelarskim orodjem in opremo zagledal tudi zavitke Folbexa, je postal vidno nejevoljen. Mlajšim čebelarjem naj pojasnim, da je bil Folbex v preteklosti edino sredstvo za zatiranje varoj, ki so jo v slovenskih čebelnjaku uradno potrdili leta 1980. Čebelarji na Logaškem polju in njegovem obrobju, kjer je gostota čebelnjakov večja, smo takrat varoje že poznali in se z njimi spopadali, v bolj osamljenih, gozdnih čebelnjaku pa je (skoraj) še ni bilo. »Kaj boste s to kemijo,« me je pokaral mojster, ki je čebelaril v bolj osamljenem čebelnjaku. »Če bodo zaradi varoze pomrle moje čebele brez Folbexa, bodo tudi vaše z njim!«

Kako napačno in kako hkrati prav je razmišljal stari mojster! Skušal sem mu pojasniti, da ima varoza vse značilnosti epidemije, če ne kar pandemije, ter da je iz človeške in živalske medicine vendar znano, da so proti takim grožnjam za zdravje ljudi ali živali uspešni le odločni, enotni, strokovno vodeni in nadzorovani ukrepi v vsej ogroženi populaciji, zato bi bilo najbolje, če bi sredstvo uporabljali vsi čebelarji na območju, in to ob istem, dogovorjenem času, po možnosti, seveda, pod nadzorom veterinarjev. Če se bom proti varozi tolkel sam ali s premalo somišljeniki, mi kljub Folbexu ne bo uspelo: varoje bodo s čebel sosednjih, do teh zajedavcev brezbriznih

čebelarjev, znova prešle na moje čebele in tako bodo res pomrle njegove in tudi moje čebele.

Moje utemeljevanje seveda ni imelo upanja v uspeh. Bo mar čebelar zelenec učil izkušenega mojstra? In »kemija« vendar ne sodi v panj! Moj predlog, da bi se čebelarji združili in poenotili v boju proti varozi, je obvisel v zraku tudi leto ali dve pozneje na enem od letnih občnih zborov ČD Logatec.

Minevala so leta. Varoje so iz sezone v sezono vse huje in po vse več čebelnjakih ogrožale naše čebelje družine in počasi so tudi najtrdovratnejši »klasični« čebelarji morali priznati, da je proti nadlogi vendarle treba ukrepati. Spraševal sem se, kdaj se bo s koordinirano akcijo končno zganila veterinarska stroka. Pa se ni. Čebelarji smo se morali znajti sami, kot je kdo vedel in znal. Na domačem (bolj ali manj črnem) in na tujem (podobnem) trgu smo najprej kupovali Folbex (bromopropilat), potem Folbex VA, še pozneje pa sem prešel na Hemovar (amitraz) in piretroide s takim ali drugačnim imenom (predvsem Fluvalinat in Rotenon). Ko so strokovnjaki začeli priporočati izrezovanje trotovine in druge biotehnične ukrepe, sem izvajal tudi te. Kljub temu so se zimske izgube večale: od začetnih 5–10 % so se zvečale na 30 %. Kaj je to pomenilo pri mojih 10–20 čebeljih družinah, ni težko izračunati.

Iz želje po učinkovitem sonaravnem obvladovanju varoze so konec prejšnjega desetletja čebelarji iz Kranjske Gore na podlagi svojih poskusov izdelali priporočila za boj proti varozi z organskimi kislinami. Nisem čakal ne

	Število varoj			
	13. september 2008		27. september 2008	
	odpadlih	računsko preostalih	odpadlih	računsko preostalih
Družina A	8	1–12	42	5–63
Družina B	27	3–41	198	22–297

Razpredelnica 1: Rezultati testa s 30 ml 60-odstotne mravljinčne kisline v dveh 9-satnih čebeljih družinah, ki sta bili prej 5–8 tednov izpostavljeni flumetrinu (Bayvarol), ob predpostavki, da je bil test 40–90-odstotno uspešen.

na nastanek »doktrine« ne na Apimondio 2003, ki sta jim pritrčila, ampak sem jim takoj sledil. Zimske izgube se sicer niso zmanjšale, a se vsaj večale niso več. Ko sem 30-odstotne izgube v samoprevari ob siceršnjem podobnem splošnem stanju skoraj sprejel za normalne, pa je sledila katastrofa: izgubljal sem 50–90 % družin. Panje sem zapiral že od oktobra naprej.

Očitno je bilo nekaj hudo narobe. Menim, da mi s 85-odstotno mravljinčno kislino v hlapilniku BS-05 po točenju ni uspelo dovolj zmanjšati števila varoj, tako da je bilo zajedavcev na zimskih čebelah preveč, zato družin ni več moglo rešiti niti jesensko-zimsko zatiranje z oksalno kislino. Tudi sicer se mi je kapanje pokazalo kot okorno, saj medišč navadno nimam praznih, pa še nadzorovati ga je težko: raztopina kisline se mi je s čebel stekala v testne vložke, ki jih navadno zaradi mraza tudi nisem mogel pravočasno odstraniti. Drobir na plošči testnega vložka je bil potem navadno nepregledna gošča, neuporabna za oceno števila odpadlih varoj. Zato sem si

kupil grelnik za sublimacijo. Izkazalo pa se je, da sublimatorja ne morem potisniti skozi žrelo v panj, če je v njem testni vložek, in da vročina ter uparjena kislina hudo razburita čebele. Napad na razgreto posodico grelnika se seveda žalostno konča za prenekatero čebelo.

Letos sem z olajšanjem vendarle dočakal skupno, vseslovensko akcijo. Trakove s flumetrinom (Bayvarol) sem med sate vstavil med 15. in 25. julijem in jih odstranil 6–8 tednov pozneje.

Že julija se je zastavljalo vprašanje, ali Bayvarol sploh deluje. Plošče testnih vložkov, ki so se po Bayvarolu pordečile od odpadlih varoj, so mi dale nedvoumen odgovor. Želel pa sem si odgovoriti tudi na vprašanje, kako učinkovito deluje. Zaradi tega sem sklenil število varoj v družinah preveriti še z mravljinčnokislinskim šokom, pa čeprav bi moral za to žrtvovati kako družino.

Dvanajstega septembra sem v dva 9-satna panja vstavil testni vložek, čebele pa pomiril s sladkornim sirupom. Naslednje dopoldne sem

	Število naravno odpadlih varoj konec oktobra 2008		
	v 8 dneh	na dan	računsko preostalih
Družina C	> 100	> 12	> 6000
Družina Č	20	2–3	1000–1500
Družina D	11	1–2	500–1000
Družina E	15	1–2	500–1000
Družina F	19	2–3	1000–1500
Družina G	13	1–2	500–1000
Družina H	9	~ 1	~ 500

Razpredelnica 2: Naravni odpad varoj konec oktobra v sedem 9-satnih družinah in izračun žive populacije varoj, če ena odpadla varoja pomeni še 500 živih osebkov.

na plodiščne sate pod matično rešetko položil gobasto krpo, prepojeno s 30 ml 60-odstotne mravljinčne kisline. Čebele so moj poseg sprejele brez večjega vznemirjenja. Po 25 urah sem na prvi testni plošči naštel 8, na drugi pa 27 varoj; na testni rešetki je bilo majhno število čebeljih mrtvic (1–5). Če šok z mravljinčno kislino povzroči 40–90-odstotni osip odraslih varoj, je bilo (računsko) stanje v obeh družinah zelo zadovoljivo. Ker so čebele šok prenesle brez vidnih posledic, v obeh družinah pa je bilo še precej odkrite in pokrite zalege, sem sklenil, da test čez kakih 14 dni ponovim (razpredelnica 1).

Ko bi v panjih ne bilo več zalege, bi po rezultatih lahko sklepal, da je Bayvarol odlično opravil svojo nalogo in da celo ukrep z oksalno kislino sploh ne bo potreben. Vendar je bilo za tak sklep še prezgodaj!

Učinkovitost Bayvarola sem želel še bolje ovrednotiti. V 7 drugih 9-satnih družinah sem konec oktobra preverjal, kolikšen je povprečni dnevni naravni odpad varoj. Rezultat je bil presenetljiv, saj je teoretično kazal na katastrofalno stanje. Če namreč drži, da oktobra ali novembra ena odpadla varoja na dan pomeni 500 živih varoj v družini, bi bile moje družine hudo ogrožene (razpredelnica 2). To bi tudi pomenilo, da sem od Bayvarola pričakoval preveč.

Predvsem me je neprijetno presenetilo število odpadlih varoj v družini C. Mislim pa, da sem zanj našel razlago. Družino sem pregledal in ugotovil, da sem iz panja očitno pozabil

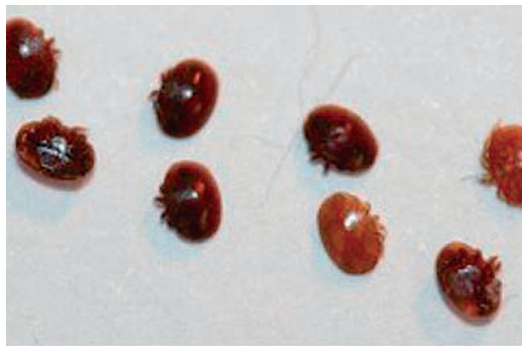

Foto: Boštjan Kastelic

Osem varoj iz družine A. Svetlejši osebkji so mlajše samice, ki dokazujejo, da je v čebelji družini še pokrita zalega

odstraniti trakove s flumetrimom. Domnevam, da je akaricid še deloval, in to na varoje, ki so jih iz še vedno dokaj obsežne pokrite zalege na sebi prinašale čebelje mladice. Vendar pa se mi je – tudi glede na rezultat testa s kislino – zdelo, da je izračunano število živih varoj tudi v drugih panjih precenjeno. Seveda sem se o tem želel prepričati.

Sedemindvajsetega oktobra sem za okenci panjev z družinami C–H napeljal ogrevalni kabel (15 W/m), priključen na termostaat, naravnat na izklop pri 25 °C, in družine dva dni ogreval, da je temperatura v panjih (25 cm za žrelom 5 cm od podnice) dosegla 21–23 °C. Zunanja temperatura je bila namreč prenizka (okrog 15 °C) za test s kislinskim šokom, ki sem ga tudi tokrat opravil enako kot septembra. Rezultati so prikazani v razpredelnici 3.

	Število varoj 29. oktobra 2008		
	odpadlih	računsko preostalih pri 40–90- in 10-odstotni uspešnosti testa	
Družina C	99	11–149	891
Družina Č	26	3–39	234
Družina D	8	1–12	72
Družina E	4	1–6	36
Družina F	67	7–101	603
Družina G	28	3–42	252
Družina H	26	3–39	234

Razpredelnica 3: Rezultati testa s 30 ml 60-odstotne mravljinčne kisline v sedem 9-satnih čebeljih družinah, ki so bile prej 5–8 tednov izpostavljene flumetrimu (Bayvarol), ob predpostavki, da je bil test 40–90-odstotno in samo 10-odstotno uspešen.

Izračun preostale populacije varoj je po šokterapiji (ob 40–90-odstotni uspešnosti) povsem drugačen, kot je izračun na podlagi naravno odpadlih varoj. Čeprav bi bil test le 10-odstotno uspešen, slika vendarle ni tako grozljiva, kot jo kaže izračun naravno odpadlih varoj. Družine so tudi sicer živalne in – drugače kot vsa zadnja leta – do novembra še nisem zaprl nobenega panja. Zato domnevam, da je resnica o populaciji živih varoj bliže številu, izračunanemu po rezultatih testa s kisliniskim šokom, kot številu naravnega odpada. Razkorak med rezultatoma si lahko pojasnim samo s sklepom, da ima flumetrim podaljšano delovanje. Zaradi njega odmirajo tudi zaležene varoje, ko je bil varocid še v panju, izležene pa, ko ga ni bilo več. Podobno kot deluje mravljinčna kislina, ki

prav tako veča »naravni« odpad. Vsaj upam, da je tako.

Rezultati mojega poskusa brez dvoma kažejo na to, da moram izvesti še jesensko-zimsko zatiranje varoj z oksalno kislino. Da mi ga zaradi Bayvarola ne bo treba, tudi ni nihče obljubljal. Nasprotno: navodilo to zatiranje po uporabi Bayvarola celo izrecno zahteva. In res me zanima, kolikšen bo odpad varoj takrat. Vsekakor domnevam, da mi je Bayvarol vsaj toliko pomagal zmanjšati populacijo varoj na zimskih čebelah, da bo njihovo število (če tega že nisem dosegel s kislino) po zadnjem zatiranju daleč pod teoretično kritično mejo (500 varoj/zimsko družino), zato – ne brez razloga – upam, da bo zimo preživel precej več mojih družin kot zadnja leta. ■

Dajmo oksalni kislino tisto mesto, ki ji gre

Besedilo in foto: Ivan Jurkovič, univ. dipl. inž.

Življenje čebel v Sloveniji že skoraj tri desetletja ogroža varoza. Zdravljenje te bolezni je celo leto sestavni del čebelarjevih opravil. Poznamo veliko načinov zdravljenja varoze. Poleg tega se moramo pri zdravljenju te bolezni tudi odločiti, ali želimo pridelati med brez kakršnih koli ostankov zdravil ali se bomo sprijaznili z ostanki zdravil, seveda v mejah dovoljenih vrednosti. Čebelarji, ki pridelujejo med brez kakršnih koli ostankov akaricidov, vedo, da je to nekoliko bolj zahtevno in da taka pridelava zahteva tudi več znanja. Zato za tak med upravičeno zahtevajo nekoliko višjo ceno, vse več pa je tudi kupcev, ki iščejo tako pridelan med in so zanj pripravljene plačati več. Ob pojavu varoze smo čebelarji uporabili vsa sredstva, ki so nam bila dostopna. To so bila predvsem različna kemična sredstva, saj alternativnih tedaj še nismo poznali. Od tedaj so čebelarji in znanstveniki ugotovili, katera sredstva za zatiranje varoj so učinkovita, hkrati pa v čebeljih pridelkih ne puščajo ostankov.

Sam sem sprva uporabljal različna kemična sredstva, potem pa sem najprej začel uporabljati mravljinčno kislino. Nekaj časa je trajalo, da smo spoznali, da se je treba varoj lotiti v obdobju, ko v čebeljih družinah ni pokrite zalege, to je v zimskih mesecih. Ker so bili čebelarji prepričani, da panjev pozimi ne smejo odpirati, so se s tem

težko sprijaznili. Zdaj varoje že sedmo leto uspešno zatiram z oksalno kislino, v vsem tem obdobju pa v mojem medu ni bilo nikakršnih ostankov.

Zatiranje varoj z oksalno kislino

Preden se odločimo za način zatiranja varoj v čebeljih družinah, moramo odgovoriti na nekaj vprašanj:

Katera sredstva ne puščajo ostankov v čebeljih pridelkih, predvsem ne v medu?

Ali so sredstva neškodljiva tako za čebele kot za porabnike čebeljih pridelkov?

Za katero vrsto panja je njihova uporaba primerna?

V kakšnem stanju je lahko čebelja družina ob uporabi sredstva, npr. z zalego ali brez zalege?

V katerem letnem času lahko sredstva uporabljamo?

Koliko časa porabimo za zatiranje in kolikšni so stroški? Kakšna je učinkovitost sredstva?

Koliko časa postopek v praksi že uspešno uporabljajo? Se bo pojavila rezistenca?

Ali je dovolj učinkovito, če varoje zatiramo samo z enim sredstvom?

Od petih možnih načinov uporabe oksalne kisline so v praksi znani le pršenje, kapanje in sublimacija. Sublimacijo so v Nemčijo prinesli izseljenci iz Kazahstana, saj tam niso imeli drugih sredstev. Postopke so najprej izpopolnili v Nemčiji, pozneje pa tudi drugod. Raziskave, ki so potekale pod vodstvom g. Radetzkega, so pokazale, da se hlapi oksalne kisline pri sublimaciji enakomerno porazdelijo po čebelah, zato ne povzročijo oslabitve čebelje družine. Pri uporabi postopka sublimacije je spomladi v čebelji družini za 17,5 odstotka več čebel kot pri uporabi postopka kapanja. Če raztopini oksalne kisline dodamo sladkor, jo čebele vsrkavajo, to pa negativno vpliva na njihovo zdravje. Ko sem za revijo Slovenski čebelar (št. 12, december 1999) napisal članek »Ne, zamudite priložnosti«, sem imel v mislih postopek pršenja in kapanja oksalne kisline. Tudi članek »Vsaka generacija čebel prenese le en odmerek oksalne kisline« (Slovenski čebelar, št. 11, november 2002) se nanaša na omenjena postopka, torej na kapanje in pršenje. Takrat učinkovitost sublimacije še ni bila dovolj raziskana. Zato moram dodati: s sublimacijo je mogoče oksalno kislino uporabiti večkrat, in to v vsakem obdobju. Do zdaj sem sublimacijo s termosublimatorjem poskusno ponavljal od julija do decembra, in to tudi desetkrat, pri tem pa ni bilo opaziti nikakršnih negativnih posledic.

Če želimo, da bo sublimiranje oksalne kisline in delovanje hlapov na varoje uspešno, mora biti sublimacija pravilno izvedena, to pa pomeni,

Prikaz sublimiranja: Hlapi iz 1 grama oksalne kisline dosežejo vsako čebelo.

Oksalna kislina v termosublimatorju sublimira približno 10 min. Medtem lahko zapustimo čebelnjak ali stojišče. Za letno zatiranje varoj v eni čebelji družini potrebujemo le nekaj gramov oksalne kisline.

da mora sublimiranje v čebelji družini pri zunanji temperaturi več kot 5°C trajati vsaj 10 minut. Da oksalna kislina ne razpade na mravljinčno kislino in vodo, mora biti ustrezna tudi temperatura sublimiranja. Zmotno je mišljenje, da bi mravljinčna kislina, ki naj bi nastala iz enega grama oksalne kisline, prav tako uničevala varoje. Ugotovljeno je, da razpade v mravljinčno kislino približno odstotek oksalne kisline (iz 1 grama oksalne kisline bi bilo mravljinčne kisline dovolj le za nekaj varoj – če primerjamo to z 20 ml mravljinčne kisline, kolikor je npr. potrebujemo za eno čebeljo družino).

Razlika v delovanju oksalne kisline pri uporabi postopka kapanja in sublimacije je očitna tudi po intenziteti odpadanja varoj. Pri pravilno izvedeni sublimaciji oksalne kisline z dodatkom eteričnih olj po 24 urah odmre in pade na dno panja več kot 50 odstotkov varoj, nasprotno pa jih pri kapanju odpade samo približno 25 odstotkov. Vedeti je tudi treba, da deluje oksalna kislina na čebele kontaktno, torej da jo prenašajo z dotikanjem, in ne prek hemolimfe, kot so razlagali doslej.

Najnovejše raziskave postopka sublimacije oksalne kisline, ki so jih leta 2001 izvedli na Inštitutu za delo in socialno medicino v Tübingenu (prof. dr. P. Dartsch, T. Gump, K. Drysch, M. Radjapour), so ovrgle vse bojazni. V raziskavi so merili koncentracijo oksalne kisline v zraku pri sublimiranju in pršenju, in to 1 m pred panjem in

v višini 1 m nad tlemi, tako v čebelnjaku kot tudi zunaj čebelnjaka. Osnova za primerjavo je bila maksimalna dopustna koncentracija (MDK) oksalne kisline v zraku na delovnem mestu, ki človeku, ki bi pri tej koncentraciji delal 40 let 8 ur na dan, ne bi škodovala. Ta vrednost je $1\text{mg}/1\text{m}^3$ zraka. Pri raziskavah je sodelovalo 20 čebelarjev s skupaj 244 čebeljimi družinami.

Rezultati so pokazali, da je bila koncentracija hlapov v zraku pri sublimiranju in pršenju približno enaka. Povprečna koncentracija pri postopku sublimiranja je bila $0,23\text{mg}/\text{m}^3$ zraka, povprečna koncentracija pri pršenju pa $0,22\text{mg}/\text{m}^3$ zraka. Povprečna vrednost v čebelnjaku je bila $0,3\text{mg}/\text{m}^3$, zunaj čebelnjaka pa le $0,15\text{mg}/\text{m}^3$. Maksimalna izmerjena vrednost pri pršenju je bila $0,41\text{mg}/\text{m}^3$, pri sublimiranju $0,34\text{mg}/\text{m}^3$.

Glede na to je mogoče zavreči pomisleke, ki so jih izražali tudi nekateri znanstveniki, da je namreč delo z oksalno kislino, predvsem pri sublimiranju, lahko zelo nevarno ali celo smrtno nevarno in da je tveganje zato preveliko. Vsekakor je priporočljivo, da se čebelar zavaruje pred hlapi, si nadene rokavice, zaščitna očala in obrazno masko s plinskim filtrom. Sicer pa termosublimator deluje brez naše prisotnosti. V tem času se lahko umaknemo iz čebelnjaka oz. od panjev in po končani sublimaciji nadaljujemo z delom.

Pa še tole: Če bi v minulem desetletju pri zatiranju varoj dali oksalni kislini tisto mesto, ki ji gre, v Sloveniji ne bi umrlo več deset tisoč čebeljih družin, čebelarji pa ne bi imeli velike gospodarske škode. ■

Izkušnje čebelarjev z rabo Bayvarola

Sprašuje: Marko Borko

Čebelarji smo vprašali pet vprašanj o njihovih izkušnjah z rabo Bayvarola:

1. Opišite, prosim, na kratko svoje dozdajšnje izkušnje z zatiranjem varoj.
2. Letos je potekalo enotno zatiranje varoj z Bayvarolom, ki so ga čebelarji prejeli brezplačno. Kakšno je vaše mnenje o enotnem pristopu k zatiranju teh zajedavcev?
3. Kakšno je vaše mnenje o izbranem sredstvu za zatiranje varoj?
4. Ali ste sami zatirali varoje z Bayvarolom, in če da, kako uspešno je bilo zatiranje?
5. Bi želeli še sami kaj dodati?

Drago Kotnik, Bohinjska Češnjica

1. Čebelarji smo doslej zatirali varoje tako z registriranimi sredstvi kot tudi s sredstvi, ki v Sloveniji niso registrirana.
2. Menim, da je bila to dobra poteza ČZS. Če nič drugega, so vsi čebelarji začeli zatirati varoje ob istem času in vsekakor je Bayvarol dosegel svoj namen.
3. Za naše območje lahko zagotovim, da je Bayvarol dosegel svoj namen.
4. Seveda sem varoje tudi sam zatiral z Bayvarolom. Uspešnost je bila približno 70-odstotna.

5. Kot sem že dejal, je bila to dobra poteza.

Verjetno bo treba preveriti, kakšna je bila učinkovitost Bayvarola po Sloveniji, in prihodnje leto nadaljevati enotno zatiranje varoj. S katerim sredstvom bomo to počeli, pa naj odloči NVI.

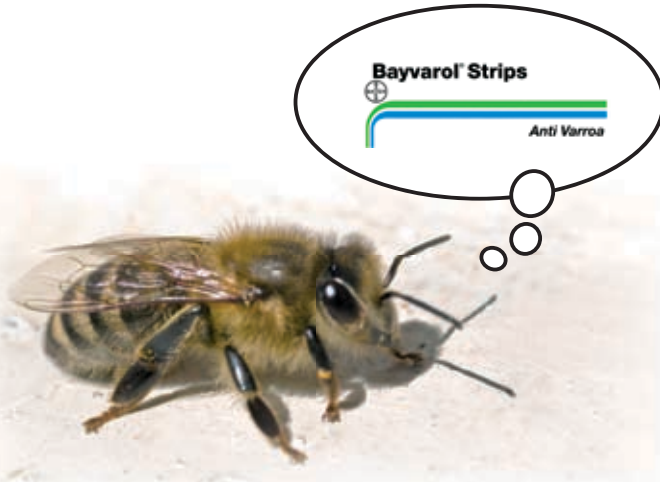
Ivan Jurkovič, Ljubljana

1. Po uporabi različnih kemičnih sredstev sem prešel na alternativo. Najprej na mravljinčno kislino, pozneje pa na oksalno kislino po postopkih pršenja in kapanja. Več kot pet let uporabljam samo postopek sublimacije oksalne kisline. Ne izključujem možnosti, da bi izjemoma uporabil tudi mravljinčno kislino. Spremljati je treba napadenost čebeljih družin na stojišču oz. v čebelnjaku.

2. Glede na nekontrolirano uporabo vseh vrst sredstev, ki jih čebelarji dobivajo in vstavljajo v panje, je ukrep pozitiven. Še boljše in veliko cenejše bi bilo, če bi podprli alternativo.

3. Ker nimam pregleda nad sredstvi za zatiranje varoj, o tem ne morem soditi.

4. Tudi sam sem preizkusil Bayvarol, a samo na eni družini, vendar temeljito. 40 dni sem štel dnevni odpad varoj. Podatki so zanimivi. Na podlagi odpada po zatiranju s termosublimatorjem 30. oktobra, ko je bila družina brez zalege, lahko sklepam, da je Bayvarol deloval ustrezno. Vendar sem s termosublimacijo dosegel enake rezultate tudi v drugih čebeljih družinah.

Bye, bye, varol, foto: Črt Kozlovič

5. Škoda je, da je bilo od vseh možnosti izbrano kemično sredstvo, alternativna sredstva pa zavržena, saj je to pri toliko vložene delu korak nazaj! Bolj kot varoza so problematični čebelarji! Predavanja je treba preseliti v čebelnjake! Pred uporabo Bayvarola je bilo povedano, da ga lahko vstavimo po prenehanju dotoka medicinske iz narave, ni bilo pa poudarjeno, da je treba pred uporabo iz medišč odstraniti sate. Problem čebelarjenja v AŽ-panjih je jesensko krmljenje pri neizpraznjenih mediščih in sočasno zatiranje varoj s strupi. Kakšen med imamo? Ta problem je ostal prezrt! Je morda to tabu tema?

Franc Gosar, Vodice

1. Svoje izkušnje z zatiranjem varoj sem opisal v Slovenskem čebelarju, št. 6, junij 2008. Vseskozi pa ugotavljam, da večina čebelarjev ne namenja dovolj pozornosti spremljanju napadenosti z varojami. Prav zaradi tega propad družin čez zimo preveč preprosto povezujejo samo z varozo, čeprav so za to še drugi vzroki.

2. Osebnost se nisem odločil za Bayvarol, temveč sem za zatiranje uporabil alternativna sredstva. Kot mi je znano, naj bi v svetu le redkokje uporabljali enoten pristop k zatiranju varoj. Razlog za to je lahko v različnih naravnih razmerah za čebelarjenje, v tehnologiji itd. Če se odločiš za alternativo, pa je zatiranje varoj povezano še s podnebnimi razmerami itd. Ali je odločitev za enoten pristop k zdravljenju varoj dobra ali ne, se bo pokazalo v nekaj letih. Tedaj bomo stanje lahko preverili na podlagi

števila čebeljih družin in kakovosti medu.

4. Nisem ga uporabil. Ne vem.

Danilo Bedek, Mačkovci, Prekmurje

2. Vsekakor je moje mnenje o enotnem pristopu k zatiranju varoj pozitivno. Mogoče bi bilo treba kaj spremeniti glede časa uporabe in uporabljene sredstva za zatiranje varoj.

3. Po mojem mnenju bi morale biti za zatiranje varoj na voljo več različnih

sredstev, da ne bi vsi čebelarji po vsej Sloveniji stavili samo na eno samo karto. To se mi zdi nekoliko preveč tvegano, saj imamo po moji oceni na voljo premalo registriranih sredstev za tolikšno število čebelarskih društev oziroma čebelarjev. Kot drugo, odgovornost za uspeh ali neuspeh zatiranja varoj spet ostane na ramenih čebelarja samega, to pa po mojem ni pravično. Če veterinar priporoči neko sredstvo, tako da je to brezplačno razdeljeno čebelarjem, na koncu pa se izkaže, da priporočeno sredstvo kljub pravilni uporabi ni dovolj učinkovito, bi bilo treba odgovornost za to poiskati drugje oziroma hitro ukrepati, da ne bi doživeli izgub.

4. Uporabil sem Bayvarol in pri meni je bilo zatiranje dokaj uspešno, saj nisem imel omembe vrednih izgub. Tudi čez zimo družine niso bile huje napadene, zato sodim, da je bilo zatiranje uspešno. Prava slika se bo pokazala spomladi, vendar menim, da ne bo težav, če bomo dobro in učinkovito opravili zimsko zatiranje. Za nami sta dve dokaj slabi letini in zima, ki je bila usodna za veliko število čebeljih družin, če pa dodamo še izgube ob zastrupitvah, potem še ene slabe prezimitev ne bo mogoče hitro nadomestiti, tako da bo število čebeljih družin spet manjše.

Franc Šolar, Laško

1. Moje izkušnje na tem področju so zelo različne. Zadnja leta, odkar je bila sprejeta doktrina sonaravnega zatiranja, varoje zatiram po teh načelih. Dokaj dobri so tudi rezultati, seveda če ujamemo pravi čas jesenskega zatiranja. Poleg rednega izrezovanja trotovine uporabljam tudi mravljinčno kislino – od šok terapije do dolgotrajne terapije, vendar so rezultati zelo različni. Na uspešnost zatiranja vplivajo številni dejavniki, in

Varoja na gostiteljski čebeli, foto: <http://upload.wikimedia.org>

če se vsi ujemajo, je rezultat zelo dober. Zimsko zatiranje opraviš z oksalno kislino, ki daje tudi dobre rezultate, seveda če so družine do novembra v dobri kondiciji.

2. Zatiranje varoj z Bayvarolom, ki smo ga izvedli čebelarji po vsej Sloveniji, še čaka na epilogo. Glede na to, da so bili rezultati odpada med zatiranjem zelo različni, lahko sklepam, da sredstvo bodisi ni bilo dovolj učinkovito bodisi da v družinah ni bilo varoj. V mojih panjih je bil odpad zelo majhen, le redki čebelarji pa omenjajo večjega. Nasprotno pa so testi, ki so jih opravili nekateri čebelarji z API-VAR-om dali zelo dobre rezultate, saj je bil odpad marsikje katastrofalen. Žal so čebelarji o takšnih rezultatih po večini molčali, tako da veterinarji ne bodo nikoli zvedeli, koliko je bil Bayvarol v resnici učinkovit.

3. Glede na to, da je po mnenju veterinarjev učinkovito samo kemično sredstvo, je Bayvarol edini, ki ga tako čebelarji kot veterinarji že dobro poznamo. Učinkovitost Bayvarola bo kot po navadi za veterinarsko stroko zadovoljiva, saj zaradi slabega sodelovanja s čebelarji nikoli ne bodo dobili pravih podatkov. Že razdeljevanje Bayvarola je potekalo katastrofalno, zato so se čebelarji še bolj oddaljili od veterinarske stroke. Namesto da bi sproti nadzirali rezultate odpada, bo treba na to čakati še do marca, ko bi naj oddali evidence odpada varoj. Tako bodo rezultati znani šele takrat.

4. O uspešnosti zatiranja varoj z Bayvarolom sem nekaj povedal že v prejšnjih odgovorih. Menim, da je po vsaki katastrofi stanje za kako leto občutno boljše. Zato večjih težav glede odmiranja čebel izključno zaradi varoj vsaj letos in morda še prihodnje leto ni pričakovati. Seveda pa se ne smemo zavajati. Očitno je bil Bayvarol za veterinarsko stroko najlažje dostopen, mi pa smo ga

hočeš nočeš morali vzeti. Prav gotovo pa ne bo rešil čebelarstva.

5. Pogrešam in predlagam boljše sodelovanje z NVI, predvsem pri vzpostavitvi boljšega nadzora nad učinkovitostjo sredstev za zatiranje varoj. Zelo se zavzemam za sistem, ki ga imajo na Češkem, v katerem enakopravno, z roko v roki sodelujejo tako čebelarji, inštitut in veterinarska stroka.

Janez Luznar, Begunje

1. Varoje sem zatiral predvsem biološko.

2. Enoten pristop k zatiranju varoj se mi zdi smiseln.

3. Dobro.

4. Pri vseh čebeljih družinah sem varoje zatiral z Bayvarolom. Zatiranje je bilo uspešno.

5. V tem letu so bile pašne razmere izjemno slabe, hormonska sestava čebel je bila negativna, zato se varoje niso razvile.

Marija Sivec, Kobarid

1. Že več kot dvajset let se spopadamo z varojami, pa smo še vedno na začetku. Vsak človek ima svoj prav, in ker nas je čebelarjev več kot 8.000, ima seveda prav toliko parov oči!

Na tem področju imamo tudi precejšnje število strokovnjakov in »strokovnjakov«, ki veselo razlagajo svoje teze, prav veliko pa se v te stvari ne poglobljajo, zato imam celo občutek, da govorijo bolj po domače, na podlagi osebnega občutka, da imajo prav ali na podlagi slišanih govorin in lastnih izkušenj na nekaj panjih, čeprav vemo, da vedenje nekaj družin v nekem trenutku lahko da zmoten vzorec. Posledice so katastrofalne, reševanje problema se lahko zavleče za nekaj let, ostanejo dvomi, čebelarji pa pri sebi rešujejo/-mo situacijo, kakor vemo in znamo.

V našem čebelarstvu je bil zimski padec vedno manj kot 10 % čebel (desetletno povprečje). To je zgornja meja, ki loči dobrega čebelarja od preostalih. Odkar ne uporabljamo več Hemovarja, varoje zatiramo vsaj z dvema različnima sredstvom. Pri polovici družin uporabimo Apiguard, pri drugi polovici pa Bayvarol, in to takoj po končani lipovi paši, ko jih začnemo tudi krmiti. Pozimi pa varoje zatiramo še z oksalno kislino. Nesporno dejstvo je, da so slabše družine, ki smo jih čez leto večkrat delili in pri katerih je bilo zaleganje prekinjeno, zimo preživele boljše kot živalne družine, pri katerih je matica ves čas aktivno zalegala.

2. Nič nimam proti enotnemu in usklajenemu nastopu v boju proti varozi, vendar, žal, nismo revijski orkester, temveč individualisti! Vsak čebelar hoče delati to, kar misli, da je prav, saj je prepričan o svoji nezmotljivosti. Ali imajo veterinarji dovolj moči in vpliva, da nam vsilijo tak koncept? Ali ima ČZS ljudi, ki se še niso kompromitirali in imajo dovolj ugleda, da voz potisnejo naprej? Nekateri čebelarji bodo delali po navodilih, če jih bodo sposobni razumeti (ob letošnji razdelitvi Bayvarola sem ugotovila, da so čebelarji kot ovce – brez glave lezejo za tropom, ko pa se znajdejo na robu, so za to krivi drugi), nekateri se bodo odkrito in zelo glasno uprli in delali zgago, največ pa jih bo delalo tako, kot so delali doslej. Prenesena bo le odgovornost. Če čebelarju zdaj padejo čebele, je vzrok reinvazija (čarobna beseda prenašanja odgovornosti na nekoga drugega), če pa mu bodo padle potem, bodo za to verjetno krivi veterinarji. Zelo človeško je drugod poiskati grešnega kozla za prikritje svojih lastnih napak in neznanja!

3. Bayvarol je le eno izmed sredstev za njihovo zatiranje. Skupaj s Perizinom pri številnih čebelarjih povzročata prave napade besa, moram pa reči, da o sredstvu kot takem nimam pojma. Pri teh stvareh nikoli ne vem, ali gre za politične igrice, prave ali napačne osnovne informacije, neznanje, manipulacijo ali za resnično nevarne snovi. Nikjer v Slovenskem čebelarju še ni bilo objavljenega zgoščenega, strokovnega članka o tovrstnih zdravilih. Vedno neki amaterizmi, stroka pa nič.

4. Že nekaj let uporabljamo za zatiranje varoj tudi Bayvarol. Kajti (kot sem že povedala, zdravimo družine na posameznih stojščih z različnimi zdravili) doslej je rezultat zdravljenja pokazal, da je propadlo približno enako število družin med tistimi, ki so bile zdravljene z Bayvarolom, kot med tistimi, ki so bile zdravljene z drugimi sredstvi. Čeprav Bayvarol deluje šest tednov, po mojem ni primeren za zgodnje poletno zdravljenje. Vse varoje so pod pokrovci, tako da jih je na panj povprečno odpadlo po 50. Kako naj vem, da Bayvarol vseh šest tednov deluje enakomerno?

Nasprotno pa bi bil verjetno septembra, po ohladitvi in zmanjšanem obsegu pokrite zalege, odpad občutno večji, prav tako pa tudi, če med glavno pašo julija v panju nekaj časa ne bi bilo matice (s tem bi bilo manj tudi pokrite zalege). Ampak, kdo bo to delal? Torej – po testiranju z amitrazom sredi septembra je po dveh urah v desetih panjih padlo od 300 do 800 varoj, po vnovičnem zatiranju v začetku oktobra pa od nekaj deset (štetje) do približno 1800 (ocena)! Tudi letos se je pokazala precejšnja razlika v številu odpadlih varoj, na primer pri družinah, ki smo jih delili (sorazmerno majhno število varoj), in pri družinah, ki so imele matico celo leto.

5. Imamo čebelarje, ki imajo veliko število čebeljih družin in ki v desetletnem povprečju ne izgubijo 10 % čebel na leto. Seveda vsak dela nekoliko po svoje, vendar bi poglobljena študija njihovega dela obrodila sadove in morda tudi smernice za prihodnje delo. Za zdaj se mi zdi, so te študije malo od tukaj, malo od tam. Dokler bo tako, bo situacija taka, kot je. Stroka bo prekladala papirje, čebelarji bodo krivdo valili na druge, čebele pa bodo umirale in gospodarsko škodo bomo računali v milijonih evrov. Ker pa gre za moje čebele in za moj kruh, me prekladanje papirjev ne zanima, hočem konkretne rezultate. Kaj, kdaj, kako, s čim – pri tem ne sme biti merilo predpis državnih birokratov, temveč zgolj učinkovitost. Rezultatov ne bo brez poznavanja dela dobrih praktikov in usklajenega dela vseh za to plačanih

Velikost varoj, foto: <http://upload.wikimedia.org>

strokovnjakov. Dokler pa bo tako, kot je, bo tudi za našo panogo veljal lep slovenski pregovor: »Mnogo babic, kilavo dete«.

Tone Žakelj, Logatec

2. Enoten pristop k zatiranju varoj najtopleje pozdravljam. Samo na ta način je mogoče pričakovati zajezeitev (kakršne koli) epidemije. Veterinarski stroki in čebelarjem ga je sicer uspelo vzpostaviti najmanj 25 let prepozno. V tem obdobju so se varoje namnožile in razširile čez vsako razumno mero, najverjetneje so postale odporne na kako sredstvo, ki bi ob nadzorovani rabi še lahko bilo učinkovito in bi ga imeli še zdaj v rezervi, predvsem pa so imeli virusi, katerih primarni gostitelj so bile varoje, čas, da so se spremenili in prešli na čebele. Bojim se, da bomo imeli z njimi težave tudi v prihodnje, celo če bi povsem iztrebili tega zajedavca (kar seveda ni mogoče).

Da o denarni škodi sploh ne govorim! Vendar naj vest ne peče samo slovensko veterinarsko stroko, politike in čebelarje, ampak celotno tovrstno svetovno srenjo. Nam, Slovencem, gredo zdaj celo še pohvale! Čeprav hudo pozno, smo – vsaj po meni dosegljivih podatkih – prvi na svetu dosegli enotno ukrepanje na ozemlju celotne države. Začuden pa sem, če so informacije točne, da stroka priložnosti ni izrabila za resnejše raziskovalno delo. Iz tako velike sodelujoče populacije (čebelarjev in čebeljih družin) bi kaj lahko dobila več kot zgolj reprezentativen vzorec za prenekatero raziskavo. V humani medicini bi tako priložnost (ki je, upam, nikdar ne bo) izrabili za nekaj deset raziskav, diplomskih, magistrskih in doktorskih del. Tudi Bayer bi lahko to priložnost izrabil za verodostojno raziskavo četrte faze (tako imenovano postmarketinško raziskavo flumetrina). Sam se na podatke, ki jih bomo dali čebelarji, ne bi preveč zanašal. Bojim se, da bodo sporočene številke o odpadu varoj po zadnjem zatiranju prevečkrat bolj podobne hišnim številkam – tistim z začetka dolge ulice in tistim s konca – kot kdo pač gleda na Bayvarol in skupno akcijo.

Nadzorovana raziskava to nikakor ne bo. Upam in verjamem pa, da bo akcija v celoti uspešna in da bodo izgube čez prihajajočo zimo precej manjše, kot so bile prejšnjo. Hkrati se bo morda nabralo nekaj verodostojnih poročil, ki bodo prispevala k

Varoja na trotu, foto: <http://upload.wikimedia.org>

temu, da bomo akcijo ponovili tudi prihodnje leto. Zamujene priložnosti za raziskave se bodo morda povrnilo.

3. V virih, ki so mi dosegljivi fizično in na svetovnem spletu, nisem našel razlogov, da bi podvomil o učinkovitosti sredstva. Hkrati je sredstvo v priročni obliki, neproblematično za uporabo. Da so moje čebele v 5–8 tednih precej trakov zavoskale na sate in da na satih pod trakovi skoraj ni bilo celic, pač vzamem v zakup. Da sredstvo le deluje.

4. Do letos Bayvarola nisem uporabljal. Moje preverjanje njegove učinkovitosti je za zdaj dalo nekoliko nasprotujoče si rezultate. Izračun žive populacije varoj iz naravnega odpada kaže še (pre)hudo napadenost čebeljih družin, izračun iz odpada po šokovnem testu s 60-odstotno mravljinčno kislino pa – nasprotno – zadovoljivo stanje. Res pa je, da nisem nikjer zasledil podatka, kaj lahko pričakujemo. Teoretično ob stiku s flumetrimom pade do 90 % varoj, za koliko naj bi se po pričakovanjih zmanjšala populacija v konkretni čebelji družini, pa mi ni uspelo izvedeti. Žal se nisem mogel udeležiti predavanja prof. Haydna iz Bayerja na NVI, da bi ga slišal to povedati ali imel priložnost vprašati. Kako učinkovit je bil letos »naš flumetrin«, se bo torej šele izkazalo. Upam, da so pravilnejši izračuni iz odpada po šokovnem testu. Upanje mi podpira živalnost družin, ki je boljša kot prejšnja leta v tem mesecu.

5. Seveda. Pohvalo in zahvalo za akcijo vsem, ki so jo sprožili, omogočili in izvedli. Ustanovam, organizacijam in posameznikom. Imen si ne upam naštevati, da ne bi koga izpustil, saj gotovo ne poznam vseh. ■

Novice iz sveta

Besedilo in foto: Franc Šivic

Italija

V okviru svetovne čebelarke organizacije Apimondia deluje več komisij, med njimi tudi komisija za apiterapijo, ki vsaki dve leti pripravlja mednarodno posvetovanje o zdravljenju različnih bolezni s čebelami in njihovimi pridelki. Pred dvema letoma je bilo takšno posvetovanje v Atenah, letos pa je z naslovom Apimedita&Apiquality potekalo v vili Mondragone, nekdanji papeški rezidenci v bližini Rima.

Ni naključje, da je Apimondia letošnji forum organizirala v Italiji. Tamkajšnja uradna medicina namreč apiterapije, podobno kot medicina v nekaterih drugih evropskih državah, ne priznava kot enakovrednega ali vsaj dopolnilnega načina zdravljenja ljudi. Zato je Italijanska čebelarstva zveza kot soorganizatorica dogodka k sodelovanju kot predavateljce povabila nekaj znanih italijanskih zdravnikov in zlasti znanstvenike z rimske univerze Tor Vergata, da so domači in svetovni javnosti uradno predstavili svoje raziskave o zdravilnosti medu, propolisa, cvetnega prahu, matičnega mlečka in čebeljega strupa. Pri tem so nadvse pomembno vlogo odigrali tiskani in elektronski mediji, ki so ves čas spremljali dogajanje.

Apiterapija je dandanes v številnih državah uveljavljena in splošno priznana dopolnilna veja medicine, zlasti pa jo cenijo v Romuniji, državah nekdanje Sovjetske zveze in na Kubi. V šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je bil predsednik Apimondie profesor Harnaj, po narodnosti Romun, tudi sam zdravnik in celo osebni prijatelj diktatorja Causescuja. V Bukarešti je ustanovil prvi inštitut za raziskavo zdravilnosti čebeljih pridelkov in celo prvo kliniko na svetu, na kateri bolnike zdravijo izključno s temi pridelki in zdravilnimi rastlinami. Zato ni čudno, da so na področju apiterapije prav Romuni še zdaj vodilna sila in da so tudi v Rimu predstavili največ raziskav. V tem članku seveda ne morem predstaviti vseh zanimivosti, ki sem jih slišal v štirih dneh posvetovanja v vili Mondragone, zato naj navedem le nekaj najodmevnejših.

Romunska zdravnica Cristina Aosan z apiterapijo že več kot desetletje uspešno zdravi bolnike z multiplo sklerozo. Vzroki za nastanek te hude bolezni niso povsem znani, prav tako pa zanjo ne obstajajo

učinkovita zdravila. Doktorica Aosanova je pokazala odlične fotografske posnetke živčnih vlaken v možganih in hrbtenjači s poškodovano ovojnico. Zaradi poškodb te ovojnice, ki ima podobno vlogo kot izolacija pri električnih kabljih, se pojavi prebijanje električnih impulzov, posledica tega pa je nepravilno delovanje organizma. Med terapijo, ki je trajala več let, smo videli, kako se je mielinska ovojnica obnavljala, dokler se pri nekaterih bolnikih ni popolnoma regenerirala, pri drugih pa se je njeno stanje zelo izboljšalo. Dr. Aosanova je vsakega bolnika obravnavala individualno. Na začetku zdravljenja je moral vsak najprej spremeniti svoje življenjske razvade, kot so kajenje, pitje alkoholnih pijač in uživanje neprimerne hrane, potem pa mu je predpisala terapije s čebeljim strupom, matičnim mlečkom, cvetnim prahom, propolisom, medom in zdravilnimi rastlinami. Po štirih letih zdravljenja so pri delu bolnikov, ki so se prijavili v program z začetnim stadijem bolezni, klinični znaki povsem ali skoraj povsem izginili, pri drugem delu bolnikov pa so se znatno izboljšali.

Dr. Federico Bianciardi z oddelka za onkološko radioterapijo v bolnišnici sv. Petra v Rimu je poročal o stranskih učinkih pri obsevanju raka v ustni votlini

Posnetek s foruma o apiterapiji v Rimu.

in grlu. Prizadete so zlasti vse tri žleze slinavke, saj te ne izločajo več dovolj sline. 20 bolnikov so razdelili v dve skupini. Prva je poleg običajne hrane štirikrat na dan dobivala še po 5 ml sirupa iz medu in propolisa, druga, kontrolna skupina pa je dobivala samo hrano. Po več tednih obsevanj in opisanem zdravljenju se je pri bolnikih, ki so uživali omenjeni sirup, izločanje sline občutno izboljšalo.

Dr. Mamdouh Abdulrhman z Medicinske fakultete v Kairu je poročal o zdravljenju 300 otrok, povprečno starih dve leti in pol, ki so boleli za blagimi do zmernimi napadi bronhialne astme. Zdravili so jih z nebuliziranim medom (medenimi hlapi), ki so jih vdihavali po pol ure na dan. Skoraj pri vseh se je izkašljevanje občutno izboljšalo, stranskih posledic (vztrajen, utrudljiv kašelj) pa razen pri redkih izjemah ni bilo opaziti.

To je opogumilo zdravnike, da so preizkus opravili tudi pri skupini dvainštiridesetih otrok z resnimi akutnimi napadi bronhialne astme. Ta pojav je sicer v Kairu, kjer je zrak nevarno onesnažen, vse pogostejši. Zdravljenje v bolnišnici je trajalo pet dni, potem pa so bolniki še tri mesece oralno uživali med. Po tem obdobju so prenehali vsi napadi bronhialne astme.

V diskusiji smo menili, da bi bili rezultati verjetno podobni ali celo boljši, če bi ti bolniki vdihavali zrak iz panjev, zlasti v obdobju dobre paše, ko čebele pospešeno odvajajo vlažen zrak, nasičen z eteričnimi olji in drugimi hlapljivimi snovmi.

Mimogrede, v Nemčiji in Avstriji je že nekaj čebelarjev – eden je tudi v Sloveniji –, ki so si v svojih čebelnjakih uredili tako imenovane apiterapevtske komore, v katerih lahko obiskovalci s posebnimi maskami skozi cevi vdihavajo zdravilni zrak iz panjev. Menda so zdravilni učinki na dihalne organe najboljši v obdobju čebelje paše, ko je zrak napolnjen z eteričnimi olji iz zorečega medu.

Naj povem, da sem se foruma v Rimu udeležil tudi sam. Tam sem vodilnim v Apimondii izročil uradno ponudbo ČZS za organizacijo prihodnjega foruma o

apiterapiji čez dve leti v Sloveniji. Sekretar te svetovne čebelarke zveze je v nedavnem pismu potrdil, da bo naša kandidatura verjetno uspešna. Upam, da bo po takšnem mednarodnem dogodku tudi slovenska uradna medicina pozorneje prisluhnila možnostim, ki se skrivajo v čebeljem panju.

Nemčija

Britanski prestolonaslednik princ Charles je v nekem intervjuju za časnik Daily Telegraph ostro kritiziral uvajanje gensko spremenjenih organizmov, na

njegovo kritiko pa so se ostro odzvali zlasti zagovorniki modernega kmetijstva. Zato je Nemška zveza poklicnih čebelarjev svoje člane pozvala, naj podprejo princa Charlesa, njihova krovna organizacija Evropska zveza poklicnih čebelarjev pa je svojim društvom predlagala, naj zberejo med v polkilogramskih kozarcih in jih kot znak soglašanja pošljejo na prinčev londonski naslov v St. James Palace. Walter Haefeker, predsednik te zveze, je izjavil, da povzročajo gensko spremenjene rastline in novi insekticidi povsod po svetu velikansko škodo čebelarstvu, s tem pa ogrožajo tudi preživetje čebel.

Princ Charles se je zelo razveselil pobude evropskih poklicnih čebelarjev. S ponosom je pokazal novinarjem, koliko medu je že prejel in povedal, da ga bo po končani akciji podaril v dobrodelne namene. Pohvalil se je tudi, da ima na svojem posestvu v Highgrovu čebelnjak z več panji čebel.

Verjetno gre za tisti čebelnjak v krajskem slogu, ki ga je princu ob njegovem obisku v Sloveniji podarila naša vlada. Zaslugo, da se je to zgodilo, imata predvsem ČZS in še posebej Pavle Zdešar, ki je takrat vso stvar lepo izpeljal od svoje zamisli do končne uresničitve. ■

Viri:
Ustna informacija,
Deutsches Bienen Journal št. 10, oktober 2008

Čebelji gradič

Vsem čebelarkam in čebelarjem želimo blagoslovljene božične praznike ter veliko zdravja in zdrave čebelice v prihajajočem letu 2009! Vabimo vas, da nas v Krajinskem parku Goričko obiščete kot izletniki ali apartmajski gostje ekološke čebelarke kmetije Čebelji gradič.

Družina Kisilak

Več informacij na:

tel.: 02 55 88 530, GSM: 041 723 410
cebelji.gradic@siol.net, www.cebelji-gradic.com

Sveti Ambrož – zavetnik čebelarjev

Besedilo: Stane Sajevec

Državljan Rimskega cesarstva Valerius Aurelius je bil rojen leta 339 v Trierju. Študiral je pravo in bil leta 370, ko je bil star nekaj več kot 30 let, imenovan za cesarskega namestnika (izpolnitveni pomočnik rimskega cesarja) za severno Italijo s sedežem v Milanu. Kljub njegovemu osebnemu nasprotovanju je bil 7. decembra 374 posvečen v škofa, sedež njegove škofije pa je bil prav tako v Milanu.

Valerius Aurelius si je zaradi svojih izjemnih govorniških, pisateljskih, državniških, verskih

in voditeljskih sposobnosti privzel simbolno ime Ambrosius ali po naše Ambrož. Te svoje sposobnosti je spretno uporabljal na vseh področjih svojega delovanja. Ambrosia je bila sicer v antični grški mitologiji hrana bogov, prek nimfe Melitte prirejena iz darov čebel, predvsem medu. Privzemanje in prilagajanje poganke kulture razširjajočemu se krščanstvu je bilo značilno za takratni čas.

Iz njegovega cerkvenega delovanja je bolj znano, da je bil odličen v javnem nastopanju in pridiganju, in da so mu šle lepe in sladke besede tako tekoče iz ust, kot bi točil med. Bil je pisec cerkvenih spisov zgodnjega krščanstva, dobil je častni naslov »doctor mellifluus« – medeno sladki učitelj. Pripisujejo mu predelavo spisov Publusa Vergilijusa Mara – Vergila (70–19 pred Kristusom) »Georgica« (Slava kmetijstvu in predvsem čebelarjem). Predelal naj bi jih iz poganke mitologije na takrat uveljavljajoče se krščanstvo v rimskem imperiju. Poleg tega je sveti Ambrož, po vzoru svatovskih pesmi, v krščansko liturgijo uvedel himničnost oziroma slovesno petje pri verskih obredih; bil je celo skladatelj napevov za cerkveno obredje. Sveti Ambrož, cerkveni učitelj in voditelj, vsestranska osebnost svojega časa, je umrl 4. aprila leta 397, star nekaj manj kot 60 let. ■

Viri:

Droge, G. (1984): Das Imkerbuch, Wissenswerte aus allen Teilgebieten der Imkerei. Berlin: Deutsche Landwirtschaft Verlag.

Droge, G. (1993): Die Honigbiene von A bis Z, Eine Lexikalische Fachbuch. Berlin: Deutsche Landwirtschaft Verlag GmbH in München: Ehrenwirt Verlag.

Herold, E. (1970): Heilwerte aus dem Bienenvolk. München: Ehrenwirt Verlag.

Herold, E. (1974): Čebele in zdravje. Maribor: Založba Obzorja.

Hüsing, J. O., Nitschmann, J. (1987): Lexikon Der Bienenkunde. München: Ehrenwirt Verlag.

Jacoby, R. (1964): Das Imker ABC, Lexikon Der Bienenzucht, Zweite Ausgabe. Bad Segelberg in Holstein: Verlag Der Bienenzucht.

Rüdiger, W. (1977): Ihr Name ist Apis, Kulturgeschichte der Biene. München: Ehrenwirt Verlag.

Wester, J. (1929): Življenje čebel. Ljubljana: Kmetijska matica.

foto: internet

Sveti Ambrož

Čebelja družina in goltne žleze delavk so lahko tarča posegov v naravo (I. del)

Besedilo in foto: Maja Smodiš Škerl, dr. vet. med., Kmetijski inštitut Slovenije

Življenje velike družine

V čebelji družini delavke v kratkem času zamenjajo vrsto služb: od snažilke, dojlje mladega zaroda in matice, delavke v domači pekarni (čebelji kruhek) in proizvodnji medu, arhitektke in gradbene delavke do opravljanja varnostne službe ter dostave vode in hrane. V nekaj dneh se prelevijo v izkušene delavke s polnim delovnim časom. Svoje delo znajo opravljati profesionalno, prilagodijo pa se skoraj vsakršni spremembi. Vedno znova in znova se čudim tem njihovim izjemnim sposobnostim in neutrudljivosti. Res so edino podjetje, ki nima sindikata! Šalo na stran, delo je njihova gonilna sila po preživetju.

Vendar, ne bodi jih treba, imajo tudi sovražnike. Morda bi jih največ najprej pomislilo na miši, vešče, ose, sršene, medveda ... Pa so tu seveda še pršice, kot je varoja, najdejo se hrošči, škodljive bakterije, virusi in drugi organizmi. Čebela ima v naravi zelo veliko veliko prisklednikov in uničevalcev. K sreči se je čebelja družina sposobna z njimi do neke mere spopasti sama. Kadar brani svoje gnezdo, čisti in razkužuje s propolisom, se brani z načinom svojega vedenja. Med in pelod različnih rastlin ji dajejo potrebne vitaminske, mineralne in hranilne snovi za boljšo prebavo ter krepi obrambni sistem v njenem telesu. Zdravilne in medovite rastline so tudi čebelja lekarna, v kateri naberejo naravna zdravila zase. Naravna. In če se naravno okolje spremeni?

Človek – gospodar narave ...

... je pred več desetletji začel intenzivno uporabljati številne kemikalije. Preplavile so velike površine. Polja. Travnike. Sadovnjake. Človek je začel Zemljo tako hitro in drastično spreminjati, da se čebele komaj prilagajajo okolici, čeprav imajo neverjetno sposobnost tisočletja in več ohraniti svoj obstoj. Dogodki se odvijajo zelo hitro, trg zahteva vedno

več in več. Ravnovesje v naravi pomagajo rušiti še učinki toplogrednih plinov, ki povzročajo celo vrsto podnebnih sprememb. Če se je narava milijone let spreminjala zelo počasi, je človek pospešil spremembe na nekaj desetletij ali celo let. Na slabše. Napredek znanja, tehnologije in odkritij postane učinkovito sredstvo za povečanje blaginje in udobnejši življenjski standard, hkrati pa uničuje okolje in ogroža ali celo uničuje živa bitja na Zemlji.

Leteči detektorji

Čebele že dolgo veljajo za zanimiv kazalnik onesnaženosti okolja. Ob njihovi pomoči lahko spremljamo stopnjo onesnaženja zraka in rastlinstva. Čebelje družine postavimo v okolje, ki ga želimo preučiti, in nabiramo vzorce v določenem časovnem obdobju, od spomladi do jeseni. Zbiramo obnožino, ki jo prinašajo pašne čebele (slika 1), odvzememo pašne čebele same in analiziramo vsebino njihovih mednih želodčkov ali uporabimo celo čebelo. Rezultati analiz iz laboratorija nam dajo podatke o vsebnosti

Čebela na cvetu jabolane

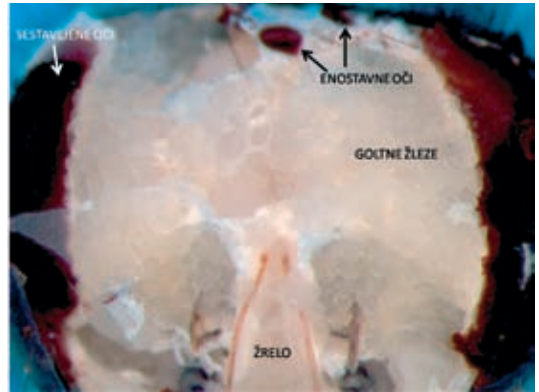

Čebelja glava pred sekcijo.

zličnih fitofarmaceutvskih sredstev (insekticidi, herbicidi, fungicidi) in težkih kovin (npr. svinec).

Žrtve

Kljub pravilni uporabi fitofarmaceutvskih sredstev so posledice njihove rabe v naravi počasne in zahrbtne. Kemikalije se kopičijo v tleh, pronicajo v podtalnico, v rastline. Pogosta uporaba pušča trajne rane, saj rastje ni več tako raznoliko. Množica pomembnih opravevalcev rastlin, poleg medonosne čebele so to še čmrlji, čebele samotarke, ose, muhe in druge žuželke, postaja zelo ogrožena in marsikje ostaja nanje le še spomin. Čebele s svojim načinom življenja lahko dajejo vtis pogoste koristne žuželke. Kdo bi lahko celo rekel, da jih je tako ali tako preveč. Tukaj pa se pojavi zanka. Kaj pa, če naše gospodarske čebele nenadoma množično odmrejo? S to težavo se spopadamo zdaj. Vzrokov je verjetno več. Eden izmed njih je tudi neizogibna uporaba fitofarmaceutvskih sredstev. Očitne znake pomora poznamo vsi. Množica mrtvic pred panji. Vzrok: škropljenje ob neprimernem času, brez opozorila čebelarjem. Včasih celo namerno. Žal. Ali pravilna raba teh sredstev ob času, ko žuželk ni na poljih, nima posledic? Najbrž bi si želeli, da ne, vendar ...

Glava dva dni stare čebele. Goltne žleze so mlečne barve in ležijo med sestavljenimi očmi nad žrelom. Zgoraj na sredini so enostavne oči.

Celična smrt

Vsaka celica odmre. To je naravni proces. Rast in umiranje. Organizem na ta način skrbi za obnovo tkiva in normalno delovanje. Nekatere celice imajo sposobnost, da se ob morebitni manjši poškodbi lahko obnovijo. Ko celica ugotovi, da ji preti nevarnost, sproži različne kemične procese, ki naj bi skušali preprečiti ali popraviti nevarnost ali nepravilnost. Te signale lahko celo opazujemo. Sprožijo jih posebne stresne beljakovine (angl. *heat shock proteins* ali *stress proteins*, s kratico - Hsp), ki normalno obstajajo v celicah. Zato jih v raziskavah lahko koristno uporabimo. Ugotavljamo lahko stanje neke celice, stopnjo poškodb in posledično njenega umiranja zaradi delovanja, na primer strupene snovi ali kakega drugega stresnega dejavnika.

Smrt za življenje?

Celica se za svoj obstoj trudi preživeti sama, čeprav mora zato umreti. V celici se aktivira tako imenovani uničevalni postopek. V najslabšem primeru tako celica sama prepozna, kdaj je bolje, da se razkroji in pripravi prostor za naslednji rod celic. Tudi te znake lahko prepoznamo in opazujemo s posebnimi pripomočki. Dajo nam pomembne podatke o stanju celic v nekem tkivu, na primer v goltnih žlezah ali v srednjem črevesu. Zaradi nekega zunanega motečega dejavnika se celice odzovejo z različnimi signali. V naši raziskavi pa smo jih želeli videti in jih preučiti. Znano je, da se celice v srednjem črevesu in goltnih žlezah hitro obnavljajo, zato so tudi zelo občutljive za različne dražljaje.

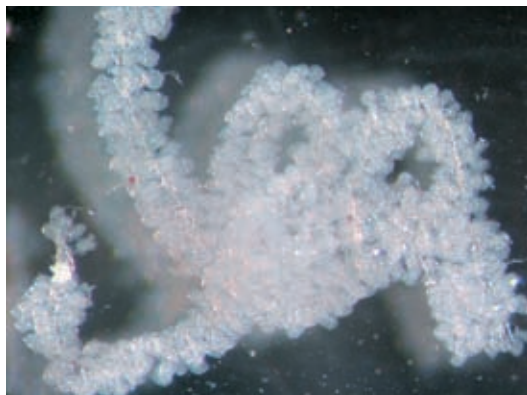
Kaj odkriva znanost?

V okviru tri leta trajajočega projekta (2006–2008) smo na Kmetijskem inštitutu Slovenije v poletnem času izvedli več poskusov. Želeli smo opisati spremembe, ki se pojavijo v celicah goltnih žlez čebel delavk različnih starosti, ki so bile pod vplivom stresa – fitofarmaceutskih sredstev.

Materiali in metode

Čebele smo označili po starosti in jih razvrstili v štiri skupine: 1 do 6 dni, 7 do 12 dni, 13 do 18 dni in več kot 19 dni. Krmili smo jih s sladkorno raztopino, ki smo ji v skrbno določenem razmerju primešali imidakloprid (Gaucho) oziroma kumafofos (Perizin). Čebele so bile med poskusom za 24, 48 in 72 ur nameščene v kletke. V tem času smo jih žrtvovali in jim s pomočjo stereomikroskopa odvzeli goltno žlezo, ki ležijo v glavi (slika 2 in 3). Tkivo smo pripravili za histološke preiskave. Pozimi leta 2006 smo neposredno iz čebelje družine odvzeli tudi nekaj zimskih čebel, jim odvzeli goltno žlezo in jih pripravili za histološke preiskave.

Histološke rezine smo v histokemičnem postopku obdelali s stresnimi proteini (Hsp70 in Hsp90) in s posebnimi kiti ApopTag in ISCDDK

Mešički goltnih žlez. Po dolgi zbirni cevčici potuje do žrela izloček žleznih mešičkov, ki po vsej dolžini obdajajo cevčico.

(*In situ cell death detection kit*) ter na ta način ugotavljali stopnjo smrti celic v žleznih mešičkih (slika 4). Vzorce smo pregledali pod mikroskopom.

Znano je, da se velikost goltnih žlez s starostjo in funkcijo čebele spreminja. Zato smo pri čebelah vseh štirih preiskovanih starostnih skupin in pri zimskih čebelah izvedli tudi meritve goltnih žlez.

(se nadaljuje v prihodnji številki)

Čebelar Bedek si želi, da bi leto 2009 minilo brez pomorov čebel

Sprašuje: **Marko Borko**

Letos spomladi so v več delih Slovenije zaradi zastrupitve s fitofarmaceutskimi sredstvi množično umirale čebelje družine. Prvi izmed številnih čebelarjev, ki jih je doletel pomor čebel, je bil čebelar in vzrejevalec matic Danilo Bedek iz Moščancev v Prekmurju. Na to smo se znova spomnili ob koncu leta in skupaj ocenili razplet dogodkov.

Letos so bile žrtve pomora tudi vaše čebele. Ali se vam je to zgodilo prvič?

Da, v 15 letih mojega čebelarjenja so me prvič prizadele tako množične zastrupitve čebeljih družin na paši, to pa je bila v vsej moji karieri tudi moja največja izguba čebeljih družin.

Kolikšna je bila gospodarska škoda v vašem čebelarstvu?

Na paši je bil prevozni zabojujnik s 84 čebeljimi družinami. Ker je odmrlo približno 50 odstotkov pašnih čebel, je bila občutno manjša tudi pridelava cvetličnega medu. Zaradi tega družine niso dosegle polne moči in s družinami je bila že tako slaba paša na akaciji še slabša, izpad pridelka pa toliko večji. Celotne škode nikoli ni mogoče natančno izračunati. V ta izračun seveda ne štejejo samo odmrle čebelje družine, ampak tudi prevozni stroški za oskrbo čebel in seveda vse, kar je s tem povezano. Manj časa je ostalo za dela pri vzreji matic, prav tako so izostala druga čebelarska opravila. Zaradi posledic zastrupitve sem v prizadetem prevoznem čebelnjaku zamenjal tudi 90 % matic.

Foto: Branko Obratnovič

Kako ste zadovoljni z odzivom strokovnih služb ob tem nesrečnem dogodku?

Odziv je bil dokaj dober, vendar protokol ukrepanja ob takih primerih še ni bil usklajen. Zastrupitev mojih čebel je bila v tem smislu nekakšen »vzorčni primer« za vse poznejše pomore.

Ali so pristojne institucije nedvoumno ugotovile vzrok pomora čebel v vašem primeru?

Ne, žal niso, ker niso bili odvzeti vzorci odmrlih čebel. Kot sem omenil, ob mojem primeru namreč protokol ukrepanja še ni bil usklajen.

Kako ocenjujete vlogo ČZS pri teh dogodkih?

Pravzaprav sta vse odločilne poteze potegnili ČZS in JSSČ, od obveščanja medijev do sklica kriznih sestankov itd. Sam takrat nisem vedel, kje se me glava drži, kaj šele, da bi obveščal medije in druge.

Kako ste zadovoljni z ukrepi države po pomorih čebel (protokol ob pomoru čebel, čebelar kliče 112)?

Te zadeve so bile usklajene ali dogovorjene na sestanku na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, na katerem sem poleg

nekaterih prizadetih čebelarjev iz okolice Domžal sodeloval tudi sam. Takrat je bilo sprejeto, da naj čebelar ob morebitnem pomoru pokliče Center za obveščanje na številko 112, tam pa bodo poskrbeli za vse drugo. Prav tako je bilo sklenjeno, da je treba vzeti vzorce odmrlih čebel in jih analizirati na stroške proračuna.

MKGP je zagotovilo sredstva za poplačilo škode ob pomorih. Ali ste že dobili izplačana sredstva?

S tako odločitvijo sem vsekakor zadovoljen. Resda škoda ne bo v celoti poplačana, vendar bo vsaj omiljena. Do zdaj, ko se o tem pogovarjamo, sem prejel le pozitivno odločbo, ki je v celoti skladna z uredbo, ki jo je 21. julija letos sprejel minister za kmetijstvo Iztok Jarc. Upam pa, da bodo ta sredstva tudi v najkrajšem času izplačana.

Pričakujem tudi, da bo pristojno ministrstvo naredilo vse, da se podobne težave ne bodo več ponavljale. Odškodnina ne odtehta nastale

Za leto 2009 si želim, da bi minilo brez pomorov čebel zaradi zastrupitve, čeprav sem glede tega nekoliko skeptičen. Vsa začasno prepovedana sredstva so namreč zdaj znova dovoljena za uporabo, zato z velikim strahom pričakujem novo sezono.

škode, torej bo veliko bolje preprečevati zastrupitve kot izplačevati odškodnine vsem prizadetim. Pristojne inšpekcijske službe morajo poostri nadzor nad prometom semen, obdelanim s spornimi sredstvi, in nadzirati pravilnost sejanja teh semen, prav tako pa morajo tudi preverjati, ali je uporabljena pravilna oziroma tehnično brezhibna oprema za

sejanje.

Bi želeli še kaj dodati?

Dodal bi samo to, da si za leto 2009 vsekakor želim, da se podobni primeri ne bi več dogajali, čeprav sem glede tega nekoliko skeptičen. Ker so vsa začasno prepovedana sredstva znova dovoljena za uporabo, z velikih strahom pričakujem novo sezono.

Hvala za pogovor! ■

SLOVENSKI ČEBELAR

CX. LETNIK – LETO 2008

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped.

Arih, Tanja:

Čebelarški turizem – nova priložnost.....325

Auguštin, Vlado:

Virusi kot vzrok izginjanja čebel?.....10

Vosek in satnice44

Korzuzni hrošč – nevarnost tudi za čebele?.....188

Bevk, Danilo:

Preprost način gojenja čmrcljev85

Bokal, Ljudmila:

Delo za slovenski čebelarški slovar gre h koncu231

Čebelarškemu terminološkemu slovarju na pot267

Borko, Marko:

Uvodnik1

Čebelji film63

Nova Zelandija66

Zahvala sodelavcu Janezu Miheliču68

Občni zbor ČZZG131

Novinarska konferenca ČZS31

Novice iz sveta149

31. čebelarški posvet in razstava v Celju169

Pomori čebel v Sloveniji185

Novice iz čebelarških društev210

Čistilna akcija247

Knjiga mene briga248

Šesti čebelarški praznik249

Čebelarji pri predsedniku republike Danilu Türku250

Novice iz čebelarških društev252

Novice iz sveta303

Izjemen dan za čebelarstvo.....319

Čebelarstvo poletje.....321

Čebelarstvo poletje.....321

Čebelarstvo poletje.....322

Čebelarstvo poletje.....322

Čebelarstvo poletje.....323

Izkušnje čebelarjev z rabo Bayvarola341

Čebelar Bedek si želi, da bi leto 2009 minilo brez

pomorov čebel351

Borko, Marko in Boštjančič, Jože:

Čebelarstvo poletje.....320

Božič, dr. Janko:

O rabi Bayvarola.....303

Božič, Ivan:

100 let ČD Tolmin364

Bratinščak, Branko:

ČD Ljutomer odprlo šolski čebelnjak288

Bregar, Gregor:

Ambrožev pohod in zahvalna sv. maša na Brunku67

Brus, dr. Robert:

Navadna jelka18

Navadna smreka57

Vrbe91

Mali jesen128

Trnata gledičevka165

Robinija205

Amorfa241

Mehurnik278

Jesenska vresa284

Japonska nešplja.....313

Rdeči bor.....356

Cesar, Marko:

Novi predsednik Sekcije izdelovalcev medenih

pijač ČZDM98

Zlatoporočenca Blejec.....323

Cetina, Miro:

Novice iz čebelarških društev285

Čeligoj, Vojko:

Čebelarjeva hčerka stoletnica284

Dustmann, prof. dr. Jost:

Zdrave čebelje družine – nenehen izziv za

čebelarja (I. del)111

Zdrave čebelje družine – nenehen izziv za

čebelarja (II. del)150

Zdrave čebelje družine – nenehen izziv za

čebelarja (III. del)192

Goričan, Janko:

Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih

v januarju15

Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih

v februarju.....54

Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih

v marcu88

Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih

v aprilu125

Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih

v maju162

Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v juniju	201	Juvan, Janez: Tečaj selekcije in vzreje matic	196
Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnih panjih v juliju in avgustu	233	Kandolf, Andreja in Auguštín, Vlado: Ostanki v slovenskem medu	268
Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih v septembru	274	Kandolf, Andreja in Samec, Tomaž: Interna kontrola medu – nova pregledniška mreža	265
Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih v oktobru	281	Kandolf, Andreja: Pogače z nadomestki cvetnega prahu	46
Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih v novembru	309	Kongres apiterapije v Passau	278
Čebelarjeva opravila v AŽ in nakladnih panjih v decembru	353	Kastelic, Danilo: Novice iz čebelarskih društev	253
Gosar, Franc: Moje izkušnje z zdravljenjem varoze in izginjanjem čebel	197	Knez, Olga: Podelili priznanja in nagrade 8. mednarodnega izbora najboljšega medu Sežana 2008	63
Grad, dr. Janez: Vesele in žalostne dogodivščine s čmrlji	277	Kotnik Drago Čebelarsko poletje.....	321
Grajzar Franc: Otroci se zanimajo za čebele.....	318	Kozmus, dr. Peter: V katerih primerih so čmrlji boljši oprasevalci od čebel?	47
Gregorc, prof. dr. Aleš: Odmiranje čebeljih družin	7	Velika voščena vešča (<i>Galleria mellonella</i>)	76
Strokovne in raziskovalne naloge KIS na področju čebelarstva v letu 2007 (I. del)	118	Koželj, Vida: Lanšprež – zadnje počivališče Petra Pavla Glavarja (I. del)	60
Strokovne in raziskovalne naloge KIS na področju čebelarstva v letu 2007 (II. del)	155	Koželj, Anton: Lanšprež včeraj – danes – jutri (II. del)	94
Sestanek skupine za vzrejo čebel pri EurBee v Ankari	195	Krebs, Janez: Čebelarska zveza Koroške razvila svoj prapor	251
Perspektive obnavljanja in ohranjanja fonda čebeljih družin	224	Kurinčič Tomšič, prim. Majda, dr. med.: Recenzija knjige Apitoksin	51
Gregori, Janez: Uvodnik	73	Lah, Gorazd: Kónyev panj – svetla prihodnost čebelarstva.....	82
Škodljivci v čebelarstvu niso vedno samo škodljivci	78	Lebar, Marija: »Pri čebelah se lahko učimo dela za skupno dobro«	67
Uvodnik	217	Življenje in delo Janeza Goličnika	264
Frančišek E. Medja.....	331	Lilek, Nataša: Dnevi apiterapije	360
Grošelj, dr. Franc: Uvodnik	145	Magdič, Tanja: Vodstvo in zaposleni ČZS z MF dosegli dogovor o ureditvi davčne zakonodaje za čebelarje	218
Heber, Franc: Dravograjski čebelarji imamo prapor	359	Nov svojevrsten kozarec za med slovenskih čebelarjev.....	245
Horvat, Ladislav: 50 let ČD Maribor Tabor	366	Kakovost pomembnejša od cene	289
Javornik, mag. Franc: Grosupeljski čebelarji na Bizeljskem	96	Čebelarsko poletje.....	320
Jedlovčnik, Norbert: Čebelarsko poklicno izobraževanje	68	Mauko, Dani: Novice iz čebelarskih društev	284
Apiterapevti v Mariboru	100	Maver, Boštjan: Prvo senzorično ocenjevanje medu v Grosupljem	25
Praznik apiterapije v Mariboru	171	Mazej, Jernej: Dan zdrave šole na Vrtnarski šoli Celje	132
Jurkovič, Ivan: Kateri so še vzroki za umiranje čebel?	160		
Dajmo oksalni kislini tisto mesto, ki ji gre	339		
Justinek, dr. Damjan, dr. med.: Čebelji pridelki in sladkorna bolezen	121		

Meglič, Milan:	
Čebelar in odmiranje čebeljih družin	80
Izrezovanje trotovine in varoza	228
Varoja, rezistenca in virusi	274
Uvodnik	297
Tehnologija pridelave medu v Sloveniji.....	305
Mihelič, Janez:	
110-letnica izhajanja strokovne čebelarke revije Slovenski čebelar	270
Franc Grajzar 1933-2008	294
Mugerle, Bogdan:	
Čebelarstvo društvo »Mlinšek« Velenje praznovalo 80-letnico	283
Muren, Bogdan:	
Avtizem in med	26
Nikolič, Peter:	
Medeni dan v Ilirski Bistrici	360
Noč, Boštjan:	
Obdavčitev čebelarjev je nesprejemljiva in nepoštena!	147
Rešimo kranjsko čebelo in slovensko čebelarstvo!	183
Ukrepi MKGP in MF kot odgovor na Čebelarški apel	219
Uvodnik	261
Uvodnik	333
Novak, Milan:	
Novice iz čebelarških društev	209
NVI:	
Program zatiranja varoj	236
Razpored izdaje zdravil	236
Navodilo za zatiranje varoj pri zimskih čebelah	284
Uradno stališče glede sublimacije oksalne kisline.....	312
Plut, Stane:	
Ocenjevanje medu v letu 2007 v Sloveniji	23
Izobraževanje preskuševalcev medu za senzorično ocenjevanje	207
Pogačnik Tone:	
Kranjska sivka – najbolj medonosna čebela na svetu.....	307
Potočnik, Franc in Alič, Miha:	
Tehnična pomoč	132
Preinfalk, Borut, dr. vet. med.:	
Veterinarski nasveti za januar	17
Veterinarski nasveti za februar	56
Veterinarski nasveti za marec	90
Veterinarski nasveti za april	128
Veterinarski nasveti za maj	164
Veterinarski nasveti za junij	204
Veterinarski nasveti za julij in avgust	236
Veterinarski nasveti za september	277
Veterinarski nasveti za oktober	283
Veterinarski nasveti za november.....	311
Veterinarski nasveti za december.....	355
Pretnar, doc. dr. Gorazd:	
Neonikotinski insekticidi	221
Prezelj, Franc:	
Svetla prihodnost čebelarstva?	168
Rebernak, Franjo:	
Narodnoprerodna prizadevanja v Goličnikovem času – vloga Blaža Kumerdeja	62
Rihar, prof.dr. Jože:	
Nekaj poglavij iz čebelarstva (II. del)	13
Rodman, Aleš:	
Uvodnik	109
Elektronsko izobraževanje	255
Pomen Čebelarške knjižnice Janeza Goličnika	263
Sajevec, Stane:	
Svetnik Ambrož – zavetnik čebelarjev	348
Samotorčan, Ljubomir:	
Novice iz čebelarških društev	209
Senič, Lidija:	
Kmetijsko-živilski sejem Gornja Radgona	358
Smodiš Škerl, Maja, dr. vet. med.:	
Raziskovalno delo v zoološkem in čebelarstvu laboratoriju	117
Toksičnost eteričnih olj in organskih kislin, s katerimi so krmili čebele (<i>Apis mellifera</i>)	270
Čebelja družina in goltna žleza delavk so lahko tarča posegov v naravo (I. del)	349
Smrkolj, Jožef:	
Uvodnik	261
Stropnik, Edi:	
Uvodnik	37
Svetlin, Viktor:	
Maša v počastitev škofa sv. Ambroža	66
Strokovna ekskurzija domžalskih čebelarjev	95
Šink, Stanislava:	
Strokovna ekskurzija čebelarjev ČD Britof – Predoslje	361
Šivic, Franc:	
Apimondia 2007 (III. del)	3
Posvetovanje o čebelarstvu in turizmu	21
Apimondia 2007 (VI. del)	40
Obiskala nas je delegacija šolnikov iz Bocvane	64
Obisk iz Italije	66
Prodaja medu na domu	97
Raka lahko ozdravimo	124
Novice iz sveta	148
Novice iz sveta	190
Novice iz sveta	222
Novice iz sveta	263
Novice iz sveta	273
Pri čebelarju na Kubi	280
Novice iz sveta	300
Novice iz sveta	346
Medeni butik	362

Obisk čebelarjev iz Velike Britanije	363	Obvestilo in priporočilo čebelarkam in čebelarjem (II. del)	152
Škrli, Milan:		Zidarič, Igor:	
Kemikalije in čebelarstvo	186	Ali so za širjenje hrusevega ožiga res krive čebele?	157
Škufca, Franc:		Žakelj, Tone:	
Lipa za dan zemlje	289	Od Folbexa do organskih kislin in Bayvarola	336
Švagelj, Jožef:		Žerdin, Jože:	
Čebelarstvo v turizmu v Bosanski krajini.....	315	Novice iz čebelarskih društev	209
Sejem čebelarstva v Bihaču.....	317	Novice iz čebelarskih društev	252
Tomec, Anton:		Čebelji pridelki za zajtrk	362
Uvodnik	181	V Križevcih »medi« že 110 let	365
Vedlin, Stanko:		Živadinovič, dr. med. Rodoljub:	
Novice iz čebelarskih društev	252	Zimska zaloga hrane in njena poraba v nakladnih panjih (I. del)	12
Volaj, Marjan:		Zimska zaloga hrane in njena poraba v nakladnih panjih (II. del)	49
110 let ČD Krka - Zagradec.....	324	Matica kot pomemben dejavnik produktivnosti čebelje družine (I. del)	227
Vrečko, Maks:		Matica kot pomemben dejavnik produktivnosti čebelje družine (II. del)	266
Je boljši slovenski med za 3 evre ali tisti za 7 evrov?	287	Živkovič Sedej Vanja:	
Zadavec, Viktor:		Novice iz sveta.....	301
Goriški čebelarji pri ČD Straža Dolenjske Toplice.....	97	Žunke, Dušan:	
Franc Mrak 80-letnik	363	Zbijanje in žičenje satnikov	53
Viktor Glešič 80-letnik	363	Žvanu, Bogdan:	
Edvin Šuligoj 80-letnik	364	Greenko spoznanje	285
Zdešar, Pavel in Grajzar, Franc:			
Dolgoletni urednik revije Slovenski čebelar	243		
Zdešar, Pavel:			
Obvestilo in priporočilo čebelarkam in čebelarjem (I. del)	114		

ČEBELARSKI SVETOVALEC - GLASILO ČEBELARSKE SVETOVALNE SLUŽBE ČZS

III. LETNIK - LETO 2008

Auguštin Vlado

Uredba o sofinanciranju zavarovalnih premij za zavarovanje
kmetijske proizvodnje v letu 2008

Kandolf Andreja

Kakovost in varnost slovenskega medu

Magdič Tanja

Objavljena javna razpisa »Dodajanje vrednosti kmetijskim in
gozdarskim proizvodom« in »Diverzifikacija v nekmetijske
dejavnosti«

Javni razpis za dodeljevanje sredstev iz naslova
ukrepa Posodabljanje kmetijskih gospodarstev,
za leti 2007 in 2008

Vloge za sofinanciranje nakupa opreme

Čebelarjeva opravila v AŽ- in nakladnem panju v decembru

Besedilo in foto: Janko Goričan – Sv. Danijel pri Dravogradu

Ocena letošnjih izkušenj

Leto se zelo hitro bliža koncu. Pred nami je že zadnji mesec, za katerega vemo, da pri čebelah nimamo kaj početi, le občasno pogledamo, ali so žrela na mestih oziroma ali niso morda zamašena s snegom. Poskrbimo za mir in prislunimo zadovoljnemu, komaj slišnemu brenčanju v panjih. Vzemimo si tudi čas in pogledimo zapiske, ki smo jih naredili med letom, temeljito premislimo o njih in si načrtujemo strategijo za naprej. Opustili bomo vse tisto, kar ni bilo učinkovito ali se nam ni obneslo, seveda pa tudi vse tisto, s čimer smo si morebiti celo škodovali. Pod drobnogled vzemimo tudi tisto, kar je bilo dobro, in premislimo, ali je mogoče še kaj izboljšati. Na ta način pa vse dobre odločitve in posege tudi utrdimo ter morebiti zapišemo, da bi nam še bolj ostali v spominu.

V teh zimskih dneh imamo dovolj časa, da lahko v miru popravimo dotrajane dele panja, podnice in žrela, da naredimo satnike in jih zažičimo za novo sezono, kajti ob delu s čebelami tega gotovo ne bomo imeli.

Izobraževanje

Ob večerih, ko se po končanem delu vrnemo na toplo, vzemimo v roke tudi kako knjigo. Ob prebiranju knjig bomo namreč vedno znova našli kaj dobrega in zanimivega. Ko sem na primer prebiral »Popolni nauk za vse čebelarje« Antona Janše, sem ugotovil, da so opisi zelo kakovostni, saj vse to lahko preberemo tudi v znanstvenih, na raziskavah temelječih besedilih. V Farrarjevih virih, nekaterih ruskih in Riharjevih virih pa vidimo, da je Janša zadel bistvo stvari. Seveda se mu še ni bilo treba bojevati z zahrbtnimi varojami, čeprav te po mojem mnenju še niso najhujše, zlasti ne v primerjavi s panjskim hroščem, ki si ga nihče ne želi, a nas kljub temu lahko doleti. Zelo koristna so tudi predavanja, ki jih organizirajo društva, regijske organizacije ali ČZS, da si obnovimo znanje, saj nam lahko kaj pomembnega tudi zbeži iz spomina. Na ta način si obnovimo znanje in hkrati zapomnimo tudi novosti ali spremembe, ki so nastale od prejšnje sezone.

Ob prebiranju knjige »Z zdravimi čebelami v 21. stoletje« postajajo konkretne tudi moje predstave in znanje. Vemo, da je do čebel prijazno le tisto, kar je naravno, torej med kot

Čebelarjska ponudba naj vsebuje čim širšo izbiro čebeljih pridelkov in izdelkov. Dopolnjuje naj jo kupcem namenjeno brezplačno promocijsko-informativno gradivo.

osnovno živilo, cvetni prah, propolis, voda ... Vendar je bilo medenje v letu, ki je za nami (tako je bilo vsaj pri nas), precej pičlo, tako da čebele brez naše pomoči ne bi preživele. Tisti, ki imamo tehtnice vedno pod panji, smo jih zato krmili že julija in potem do konca sezone vzdrževali stalen dotok hrane v panje. Sam sem o tem poročal tudi drugim čebelarjem v okolici in jih spodbujal, da so svoje čebele krmili s sladkorno raztopino. Ob upoštevanju vseh opisanih dejavnikov in prakse iz vsakdanjega življenja si upam sklepati, da je za čebeljo družino z vidika rezerv in zamisli »naj se med rodi na medu« še najustreznejši panjski sistem g. Kaiserja, kajti samo v Kirarjevih panjih so tako obsežne rezerve medu, da jih težko odzvamemo. Da pa to ne bi bilo diskriminatorno do drugih sistemov, naj poudarim, da o usodi čebeljih družin odloča čebelarjeva vest. Če npr. želimo družini v panju vedno pustiti 10 kg medu, lahko to izvedemo v katerem koli sistemu.

Zimsko zatiranje

Čebelarji, ki imajo svoje panje postavljene v bližini nečlanov čebelarških društev, naj jim skušajo med pogovori prikazati prednosti, ki jih imajo člani ČZS, kajti če bomo z njimi tesneje sodelovali, nam ne bodo povzročali težav, vsaj ne na področju zdravljenja. Če pa jim boste s svojimi nasveti pomagali do boljših rezultatov, vam bodo zelo hvaležni.

Če nam zimskega zatiranja ni uspelo izvesti novembra, moramo to storiti v začetku decembra. To je seveda ena izmed najpomembnejših zadev, kajti od tega je odvisno, ali bo v čebeljih družinah spomladi majhno, še neškodljivo število varoj, saj jih popolnoma ne moremo uničiti.

Praznični čas – priložnost za trženje

Prihajajo tudi prazniki, kot so 7. december – sv. Ambrož, zaščitnik čebel, ob katerem bi kazalo dopolniti našo ponudbo. Sledita božič in staro oz. novo leto, ob katerih kupci pogosto povprašujejo po različnih čebeljih pridelkih.

Ker postajajo med in drugi čebelji pridelki tudi med kupci vse bolj iskani, se moramo čebelarji potruditi, da jim bomo ponudili kakovostne pridelke, s katerimi bodo zadovoljni, tako da se bodo še vračali k nam.

Oprava v AŽ-panjih

Ta mesec pri čebelah nimamo dosti dela. Z izjemo enega posega, to je zatiranja varoj, če ga nameravamo izvesti ta mesec, jim moramo zagotoviti čim bolj miren počitek. Po zatiranju bomo vsakih deset dni preverjali tudi testni vložek in prešteli odpadle varoje. Sicer pa poskrbimo še za glodavce – spraznimo pasti, če so polne, in znova nastavimo vabo. Približno načrtujemo tudi čebelarjenje v prihodnji sezoni in se odločimo, ali bomo naše čebelarstvo širili oz. krčili ali bomo nadaljevali z enakim številom čebeljih družin.

Oprava v nakladnih panjih

Omenil sem že, da lahko svojo zamisel uresničimo v vsakem panjskem sistemu, vendar jo še najlažje v nakladnih panjih, saj omogočajo širjenje oz. krčenje glede na potrebe čebel ali čebelarja, poleg tega pa jih je mogoče prilagoditi času in kraju čebelarjenja. Vse več vrst nakladnih panjev ima že moderno podnico, katere dno je iz mreže, pod njo pa je zapiralo, ki ima hkrati vlogo vložka. Tako bomo čez vso zimo, ne da bi motili čebele, lahko preverjali število odpadlih varoj, saj se le na ta način lahko prepričamo, kako učinkovito je bilo zatiranje. Tudi tem panjem z družinami bomo zagotovili čim mirnejše prezimovanje. Ob prvem izletnem dnevu prihodnje leto pa bomo ugotovili, ali nam je uspelo v celoti.

Testni vložek z največjim številom odpadlih varoj – približno 320, in to po kontrolnem zatiranju

Na testnem vložku z najmanjšim odpadom smo prešteli 37 varoj

Zahvala

Za pozornost, ki ste mi jo namenili s prebiranjem mojih prispevkov, se zahvaljujem vsem bralkam in bralcem in hkrati upam, da mi je vsaj delno uspelo pokazati moje znanje in praktične izkušnje. V največje zadovoljstvo mi bo, če boste moje nasvete upoštevali pri svojem čebelarjenju in bili pri tem uspešni. Posebej naj se zahvalim vsem tistim, ki so mi omogočili pripravo prispevkov, ter uredniku in njegovim sodelavcem. Želim Vam srečen, zdrav in vesel božič ter uspešno čebelarjenje v novem letu 2009. »Naj medli!« ■

Veterinarski nasveti za december

Besedilo: **Borut Preinfalk**, dr. vet. med., Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut, enota Ljubljana

Spet je leto naokrog. Kljub upanju, da bo boljše, kot je bilo leto 2007, se to ni uresničilo. Letošnja medena bera je bila najslabša v zadnjih desetletjih. Bilo je celo tako slabo, da smo morali čebele krmiti že junija, ko je po navadi vrhunec pašne sezone. Na podlagi pogovorov s čebelarji se zdi, da se jih je večina le prepričala o tem, da so se razmere v naravi občutno spremenile ter da bo treba razvoj čebeljih družin skrbno opazovati celo sezono in jim po potrebi takoj priskočiti na pomoč.

Glede na izjemno toplo vreme v začetku novembra in zgodnjo prekinitev zaleganja matic je verjetno večina čebelarjev že prejšnji mesec opravila zimsko zatiranje varoj. Za tiste, ki tega še niso storili, pa bo morda vreme primerno za to tudi še decembra.

Decembra imamo dovolj časa, da se začnemo počasi pripravljati na prihodnjo sezono. Poleg drugih opravil lahko zdaj tudi razkužimo orodje, čebelarstvo opremo in rezervne panje. Če v preteklosti nismo imeli težav s hudo gnilobo, zadostuje, da vse predmete, ki jih bomo razkuževali, najprej temeljito mehansko očistimo ostankov voska, medu in propolisa, potem pa jih obžgemo s plinskim gorilnikom. V ustreznih trgovinah je mogoče dobiti zelo priročne plinske gorilnike na kartuše. Taka naprava ne bi smela manjkati v nobenem čebelnjaku. Če pa nam je huda gniloba povzročala težave, priporočam, da vse navedeno

foto: Branko Obravnič

razkužite s 3-odstotno vrelo raztopino natrijevega ali kalijevega luga. Pri pripravi in delu z lugom je treba obvezno uporabljati osebno zaščitno opremo in biti zelo pazljiv!

V dolgih zimskih večerih imamo dovolj časa, da si pripravimo tudi načrt našega čebelarjenja za prihodnjo sezono. Glede na izkušnje zadnjih let nas tudi v prihodnjem letu čakajo najrazličnejša presenečenja, zato bo zelo koristno, da si pripravimo več različic ukrepov in se nanje tudi praktično pripravimo. Zima je tudi čas za izpopolnjevanje teoretičnega znanja, zato bomo prebrali kako knjigo, prebrskali po spletnih straneh in se udeležili kakega predavanja.

V prihajajočem letu 2009 želim vsem čebelarjem medeno leto in živalne panje. ■

Prašilčki (5s, 7s), AŽ-panji (9s, 10s, 11s, 12s), AŽ-Kozinc 11+3, trietažni AŽ (9s, 10s), lipovi satniki, pitalniki Francič, distančni vložki

Po želji tudi druge vrste panjev. Panji so iz masivnega smrekovega lesa, rogljičeni (cinkani). Blago vam lahko pošljemo po hitri pošti.

Idrijska 10, 1360 Vrhnika
Telefon/fax 01/ 7551-317
GSM 041 420 200
E-mail: spelakrze@yahoo.com

Rdeči bor

Besedilo in foto: dr. Robert Brus, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire

Rdeči bor (*Pinus sylvestris*) je daleč najpogostejša vrsta bora v Sloveniji, v primerjavi z drugimi iglavci, predvsem s smreko, z jelko in macesnom, pa ga le malokdo pozna tudi kot medovito rastlino.

Spada med drevesne vrste z največjim arealom, saj raste v večjem delu Srednje in Severne Evrope, na vzhodu pa skoraj po vsej Sibiriji do Ohotskega morja. Raztreseno raste tudi na celotnem območju Slovenije in je ena naših pogostejših drevesnih vrst, saj obsega skoraj 5 % lesne zaloge naših gozdov. Največ ga je na rečnih naplavinah ob Savi in Dravi, v Ljubljanski kotlini, pogost je na Goričkem, v Slovenskih goricah, Halozah, Posotelju in Beli krajini, v Litijskem hribovju, raste tudi na obronkih gorskih verig in ponekod v predalpskem svetu, na primer v Polhograjskem hribovju. Na splošno velja, da je rdeči bor izjemno skromna in prilagodljiva vrsta, saj uspeva tudi na najrevnejših in najbolj izčrpanih rastiščih. Čeprav lahko raste tudi na drugih rastiščih, se v tekmovanju z drugimi drevesnimi vrstami najuspešneje uveljavlja na vlažnih in kislil, na suhih in kislil ter na suhih in bazičnih tleh. Je svetloljubna vrsta, prenese precejšnjo sušo in zelo dobro prenaša nizko temperaturo. Slabše je odporen proti snegu, ta pa mu pogosto lomi veje in vrhove. Na revnih in degradiranih rastiščih, ki so jih v preteklosti preveč izčrpali s steljarjenjem in drugimi dejavnostmi, ima prav rdeči bor pomembno

Rdeči bor na Slivnici

Zrela storža in iglice

melioracijsko vlogo. Kot pionirska vrsta je na primer zarasel večje degradirane površine na Goričkem in v Beli krajini in omogočil vnovično naselitev naravne listnate vegetacije.

Rdeči bor navadno zraste do 30 m visoko in razvije globoko glavno korenino z močnimi stranskimi koreninami, s katerimi se tako trdno zakorenini, da ga veter prej prelomi kot izruje. Na zgornjem delu debla in na debelejših vejah je skorja značilne rumenkastordeče barve (odtod ime rdeči bor), z nje se luščijo tenki lističi lubja. Pri borih iglice izraščajo v šopkih na zakrnelih kratkih poganjkih; rdeči bor ima v šopku po dve sivozeleni, do 7 cm dolgi iglici. Je enodomna in vetrocvetna vrsta, ki cveti maja in junija. Moški cvetovi so jajčasti, rumeni in se v številnih skupinah razvijejo na dnu mladih poganjkov, ženski cvetovi pa so združeni v drobna storžasta socvetja, ki rastejo na koncu letošnjih poganjkov. Zreli storži, ki za razvoj potrebujejo 2

Ženski socvetji na koncu letošnjega poganjka

Poganjek z moškimi cvetovi

leti, so dolgi do 7 cm in imajo na koncu plodnih lusk značilne razširitve.

Rdeči bor je gospodarsko pomembna drevesna vrsta, vendar zaradi manjšega volumenskega prirastka in konkurenčne šibkosti na najboljših rastiščih po gospodarskem pomenu ne dosega smreke. Njegov les je lahek, mehek, srednje trden in vsestransko uporaben. Igllice vsebujejo veliko vitamina C, vdihovanje njihove sopare pomaga pri vnetju pljuč in žrela, čaj iz storžkov čisti kri, sopara iz svežih brstov pa učinkovito očisti zamašen nos. Nekoč je bil pomemben za smolarjenje.

Rdeči bor pri nas skoraj ni znan kot medovita drevesna vrsta, čeprav je lahko na območjih, na katerih zaradi slabih rastišč ne uspevajo druge drevesne vrste, dobrodošla dopolnitev čebelji paši. Pomemben je predvsem zaradi izločanja mane različnih vrst ušic. Najpomembnejši proizvajalec mane na rdečem boru pri nas je velika progasta uš ali borova uš (*Cinara pini* L., syn. *Lachnus pineti* Koch.), ki sesa predvsem na iglicah, poleg nje pa se na rdečem boru včasih pojavlja tudi podobna vrsta *Cinaria nuda* Mordw. Za nobeno od njiju ni objavljenih podatkov o lastnostih mane ali o dejanskih oziroma potencialnih donosih, prav tako pa ni podatkov o tem, da bi se na trgu

pojavljala čisti borov med. Ta je precej pogostejši na degradiranih, z rdečim borom bogatih območjih Srbije in Črne gore, še pomembnejši pa je borov med v Grčiji in Turčiji. Po nekaterih podatkih obsega grški borov med celo več kot polovico vse grške pridelave medu, mano pa proizvaja predvsem vrsta Marchalina hellenica, ki se največkrat naseli na brucijskem boru (*Pinus brutia*) in alepskem boru (*Pinus halepensis*), redkeje pa tudi na rdečem boru. Pri nas te žuželke ni.

Borov med je temen, gost in nekoliko grenak. Kot rečeno, čisti borov med pri nas ni znan, vendar so analize večjega števila majskih in junijskih vzorcev medu pri približno četrtini vzorcev pokazale tudi nizko vsebnost borovega cvetnega prahu, vendar največ do vrednosti približno 2 %. ■

Viri:

Poklukar, dr. J., ur. (1998): Od čebele do medu. Ljubljana: Kmečki glas, str. 162–178, 376–414.

Bernard, I., Poklukar, J. (2001): Kvantitativna analiza vsebnosti cvetnega prahu pravega kostanja (*Castanea sativa* Mill.) v medu, iztočenem v Sloveniji v letu 1999. Zbornik Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani, Kmet. Zooteh. 78, 2, str. 105–115.

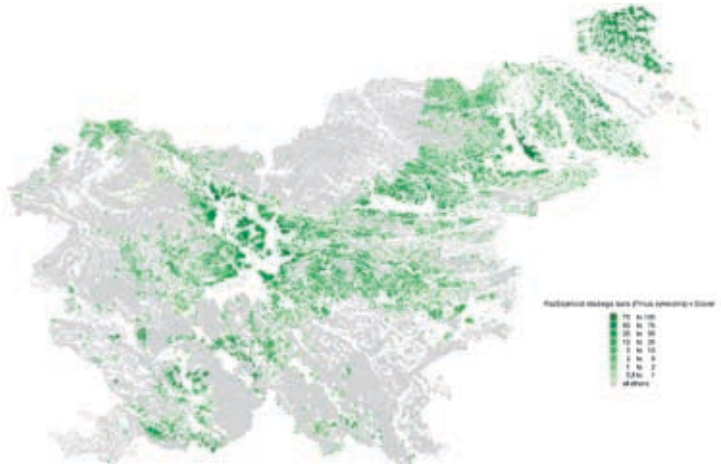
Brus, R. (2004): Drevesne vrste na Slovenskem. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 399.

Brus, R. (2005): Dendrologija za gozdarje. Univerzitetni učbenik, BF, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, str. 408.

Crane, E., Walker, P., Day, R. (1984): Directory of important world honey sources. London: International Bee Research Association, str. 384.

Fitschen, J. (1994): Gehölzflora. Quelle & Meyer Verlag Heidelberg, Wiesbaden.

Jurc, M., Mikulič, V. (2001): Gozdno medenje in medeče lesnate rastline v gozdovih Slovenije. Gozdarski vestnik, 59, 1, str. 18–27.

Razširjenost rdečega bora (*Pinus sylvestris*) v Sloveniji

DOGODKI IN OBVESTILA

Kmetijsko-živilski sejem Gornja Radgona

V Gornji Radgoni je bil letos že 46. mednarodni kmetijsko-živilski sejem, ki si ga je ogledalo več kot 135.000 obiskovalcev. Kot so povedali predstavniki Pomurskega sejma, je bila zasedenost razstavnih površin letos največja v zadnjih letih. Predstavili so se razstavljalci iz kar 28 držav. Na sejmu so sodelovali tudi ČZS, JSSČ in ČZ Pomurja ter osem čebelarstev iz Pomurja s svojo čebelarstvo ponudbo. Nekateri izmed njih so poleg čebeljih pridelkov in izdelkov iz čebeljih pridelkov predstavili tudi svojo čebelarstvo turistično ponudbo.

Prav ta tema je bila tudi rdeča nit teden dni trajajoče predstavitve čebelarstva na letošnjem sejmu. Vrhunec je dosegla v nedeljo, na dan čebelarjev, kot so ga poimenovali organizatorji Pomurskega sejma, saj je bila osrednja tema nedeljskega posveta čebelarstvo in turizem v Sloveniji in praksa v Pomurju. S to predstavitvijo smo želeli obiskovalcem prikazati zdajšnji položaj

foto: Lidija Semčič

Predstavitveni prostor čebelarjev

Trgovina **ČEBELARNA**
 PRODAJNO RAZSTAVNI SALON
 Kepić Milena s.p.
 ČEBELARSKI CENTER BRDO PRI LUKOVICI

Delovni čas:
 torek-petek: od 8. do 17. ure
 sobota: od 8. do 12. ure
 nedelja-prazn: zaprto

Za večje stopnje blaga delovnega lista po vsprejemljivih dogovorih.

Tel.: 01/729 61 18
Faks.: 01/729 61 31
cebelarna@gmail.com
gsm: 041 294 184

Nudimo vam:

- čebelarstvo aprona in prišave
- med in ostale čebelje izdelke
- abasne izdelke iz domaćih pridelkov
- čebelarstvo literaturo

čebelarstva pri nas, pa tudi velik potencial trženja in s tem promocije čebelarstva kot vsestranske dejavnosti v prihodnje. Da smo čebelarstvo turistično ponudbo še bolj približali obiskovalcem sejma kot tudi porabnikom čebeljih pridelkov, smo ob tej priložnosti predstavili zaščiteno kozarec za slovenski med, ki so ga skupaj napolnili in opremili bivši minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano I. Jarc, predsednik ČZS B. Noč in predsednik Komisije za ekonomiko pri ČZS J. Smrkolj. S kozarcem, ki simbolizira kapljo medu, želimo že na prvi pogled ločiti slovenski med od tujih medov.

Celotno dogajanje v dneh kmetijsko-živilskega sejma lahko ocenim kot odlično, še posebej predstavitev in ponudbo čebelarjev, saj sta na sejemski prostor privabili številne obiskovalce. Ker so skupni vtisi čebelarjev o dogajanjih na sejmu še sveži, skupaj z organizatorji sejma že zdaj razmišljamo o predstavitev na prihodnjem kmetijsko-živilskem sejmu. Prepričani ste lahko, da bo znova predstavljenih nekaj novosti.

Lidija Senič

foto: Andreja Kandolf

Čast prvega polnjenja kozarca za slovenski med je pripadla bivšemu kmetijskemu ministru Iztoku Jarcu

Dravograjski čebelarji imamo prapor

*Ajda cveti,
Pojdi še ti
tja med ozare
na bele poljane...
Boš slišal,
kako čebele pojo
in v srcu ti bo
kot meni lepo!*

Ančka Šumenjak

foto: Franc Heber

Iz dokumentov Deželnega arhiva v Celovcu lahko izvemo, da je minilo že 94 let, odkar so se čebelarji iz Dravograda odzvali povabilu na »cvetoče poljane z dišečo ajdo«! Pa so svoj prapor, simbol ponosa in pripadnosti čebelarški organizaciji, razvili šele letos.

Tisto sončno soboto, 28. junija 2008, se je pred OŠ Neznanih talcev v Dravogradu zbralo veliko ljudi. Povabilo so se odzvali predstavniki ČZS, ČZ Koroške, Zveze SA-ŠA ... Prišli so čebelarji iz sosednjih društev, veterinarika, predsednik PRO pri ČZS, podžupan občine Dravograd in številni sosesčani.

Med več kot uro trajajočim druženjem smo prisluhnili slavnostnim besedam predsednika ČD ter čestitkam in dobrim željam gostov; zaploskali smo slovesni zaobljubi mladega praporščaka, ki je prevzel

lep nov prapor. Z ubranimi glasovi so nas navdušili pevci domačega okteta in godbeniki s slovesnimi ritmi, občudovali smo zlitost melodije in besed pri čebelarški himni, pa tudi že pravo mojstrstvo 10-letnega Dravograjčana Jana, ki je zaigral na frajtonarico.

Iskreno smo se zahvalili darovalcem

trakov in žebličkov ter krepko stisnili roko vsem prejemnikom čebelarških priznanj in odličij.

K stojnici so nas vabili pisani pridelki čebelarstva mojstra, pa tudi med dobrotami za dobrodošlico in poznejšo pokušino ni bilo nobene, ki ne bi vsebovala vsaj nekaj čebeljega. V šolskih učilnicah so neutrudni čebelarji pripravili zanimivo razstavo o razvoju čebelarstva in gospodarjenju s čebelami, številne zanimivosti o domačih čebelarjih in delu z »njihovimi prijateljicami« pa so obiskovalce ves čas nagovarjale s TV-zaslona.

Prijetno druženje smo sklenili šele pozno popoldne na terasi domačega hotela, zadovoljni, da se je tudi tokrat znova potrdila prikladnost ljudskega reka: »Bolje pozno kot nikoli!«

Franc Heber, predsednik ČD Dravograd

Medeni dan v Ilirski Bistrici

ČD Anton Žnideršič iz Ilirske Bistrice, ki je lani praznovalo sto let svojega delovanja, je v sodelovanju s ČZS, JSSČ pripravilo dvodnevno prireditev z naslovom Medeni dan. Prvi dan je bil namenjen učencem iz OŠ Dragotina Ketteja in OŠ Antona Žnideršiča, sobotno dogajanje pa je bilo namenjeno vsem občanom. Predstavitve svojega delovanja so čebelarji ponovili v soboto in k sodelovanju povabili prijateljsko čebelarstvo društvo iz Kopa. Na sklepni prireditvi je obiskovalce nagovorila tudi Marija Drofenik, vnukinja Antona Žnideršiča. Ob tem je spomnila, da je njen ded velik izumitelj in čebelar in da je pred 100 leti v Ilirski Bistrici organiziral izobraževanje za čebelarje iz celotne tedanje dežele Kranjske.

Ilirskobistriški čebelarji v gornjem delu Sibirije uspešno in pospešeno urejajo tudi svoj dom. Okolico so uredili in razsvetlili, v njem pa ima vodstvo društva vsak teden uradne ure za svoje člane.

Peter Nikolič

foto: Peter Nikolič

Dnevi apiterapije

Oktober so na ČCS na Brdu pri Lukovici potekali drugi Dnevi apiterapije. Apiterapija je uporaba čebeljih pridelkov za preprečevanje bolezni ter hitrejše okrevanje po boleznih ali operacijah. Program prireditve je oblikovala Komisija za apiterapijo, ki deluje v okviru ČZS. Cilj komisije je vsako leto podrobno predstaviti po en čebelji pridelek in uporabnike seznaniti z njegovimi koristmi.

Tako smo letos posebno pozornost namenili cvetnemu prahu. Povabili smo priznane zdravnike in strokovnjake s področja čebelarstva ter organizirali predavanja o cvetnem prahu. Udeležilo se jih je približno 200 slušateljev. Poleg Franca Grošlja, dr.

med., ki nam je podal nekaj konkretnih nasvetov za uporabo cvetnega prahu, so svoje znanje z nami delili tudi prim. Majda Kurinčič Tomšič, dr. med., ki je govorila o ugodnih vplivih cvetnega prahu na zdravje. G. Franc Šivic in g. Tone Tome sta govorila o načinu pridobivanja cvetnega prahu, ga. Jana Potokar pa nas je seznanila s tem, kako je treba ravnati pri predelavi cvetnega prahu, da bo ta ostal kakovosten in varen.

Za ta namen smo pripravili tudi strokovno brošuro Cvetni prah. V njej smo podrobno predstavili sestavo cvetnega prahu, tehnologijo pridelave, skladiščenje in ne nazadnje tudi njegovo uporabo. Knjižica je namenjena predvsem porabnikom, za obogatitev strokovnega znanja pa bo v pomoč tudi čebelarjem.

V okviru Dnevov apiterapije je v petek dopoldne naš center obiskalo več kot 300 otrok iz vrtcev in osnovnih šol. Celotno dogajanje so popestrile tudi stojnice, na katerih so se predstavili tako čebelarji kot tudi izdelovalci lectovih src ter dražgoških kruhkov, okoliške pletilje, izdelovalka izdelkov iz keramike ter OŠ Brdo. Ob tej priložnosti se zahvaljujemo vsem, ki so sodelovali pri organizaciji te prireditve, in jih vabimo, da se nam pridružijo tudi prihodnje leto.

Nataša Lilek

foto: MB

Strokovna ekskurzija čebelarjev ČD Britof - Predoslje

Za letošnje strokovno potovanje smo si čebelarji našega društva izbrali Primorsko in del zamejstva v Italiji. Med čebelarji je za tak način izobraževanja in druženja vladalo veliko zanimanje, tako da je iz Kranja proti Primorski odpeljal poln avtobus potnikov, ljubiteljev čebel. Naš vodnik je bil gospod Franc Šivic, velik poznavalec čebelarstva pri nas in po svetu, tudi sam uspešen čebelar, popotnik, pisec številnih zanimivih člankov o naravi in čebelarstvu. Posebej moramo pohvaliti njegovo odlično vodenje potovanja, saj je zelo prijeten govorec z bogatim znanjem in dober poznavalec naše prelepe domovine.

Najprej smo se ustavili v idilčni primorski vasi Šempas pri Novi Gorici, kjer ima družina Šivic svoj drugi dom in čebelarstvo. Tam smo si ogledali lepo urejeno galerijo njegovih fotografij, ki bi jo lahko poimenovali »Čebela, človek, narava«, razstavo miniaturnih čebelnjakov in točilnico. Obnovljena in na novo zgrajena domačija je lepo vpeta v staro vaško jedro, čebele pa so zunaj vasi. Na obsežnem travniku je g. Šivic poleg različnega sadja zasadil tudi medovite rastline, vse to pa je v neposredni bližini njegovih čebel v AŽ- in nakladnih panjih.

Po ogledu je na kmetiji odprtih vrat v Šempasu sledilo kosilo. Popoldne smo nadaljevali pot v Italijo, v bližino Vidma. V južnem delu tega mesta smo si ogledali testno stojišče univerzitetnega čebelarstva. Številni nakladni panji so postavljeni na robu polja, proč od naselja. Dva profesorja s tamkajšnje univerze sta nam predstavila najnovejše rezultate testnega zdravljenja njihovih čebel ter načrtovane preizkuse novih zdravil za čebele. Po zaslugi g. Šivica, ki že dolga leta dobro sodeluje s strokovnjaki omenjene univerze, tako da se je med njimi razvilo tudi pravo prijateljstvo, sta nam predstavila najnovejše informacije o uporabi oksalne kisline in nam prikazala uporabo sublimatorja.

Po vrnitvi v Slovenijo smo si ogledali še slikovito starodavno mesto Štanjel. Ogled je vodil g. Jože Švagelj, ki živi v Štanjelu in je tudi navdušen čebelar.

Štanjel je utrjeno kraško naselje na pobočju griča, tako da se kot nekakšen grad dviga na severovzhodnem robu kraške planote. Je eno najstarejših in najbolj slikovitih kraških naselij. Ozke uličice se ob izteku razširjajo v majhne trge, sredi katerih so kamniti vodnjaki. Hiše so zgrajene iz kamna,

Skupinska slika v Šempasu ob zemljišču g. Šivica

foto: Stanislava Šink

z bogatimi kamnoseškimi elementi, ozkimi okni, portali, dimniki, konzolami in celo kamnitimi žlebovi. Veliko je gotskih sestavin, renesančno-baročni grad in poznogotska cerkev sv. Danijela pa dajeta Štanjelu prav poseben pečat. Najstarejši ostanki gradu segajo v srednji vek, dokončno podoba pa so mu dali grofje Cobenzli ob koncu 17. stoletja. Za svojo grobnico so si izbrali cerkev sv. Danijela, ki je bila zgrajena sredi 15. stoletja in predelana v 17. stoletju. V 15. stoletju je bila zunaj naselja na sosednjem griču zgrajena manjša pokopališka cerkev sv. Gregorja, v kateri je pokopan arhitekt Maks Fabiani. Po njegovih zamislih je grad postal večnamenski objekt s sedežem občine Štanjel in z drugimi javnimi službami.

Zaradi nevarnosti turških vpadov so Štanjel konec 15. stoletja zavarovali z obzidjem, ki je zajelo hiše, cerkev in grad. Prva hiša zunaj naselja je bila zgrajena šele v sredini 19. stoletja. Med drugo svetovno vojno, leta 1944, je bil grad požgan, kraj pa precej poškodovan. Leta 1988 so v obnovljenem krilu baročnega palacija odprli Galerijo Lojzeta Spacala. Zdaj Štanjel postopno obnavljajo in ga skušajo oživiti s kulturnimi prireditvami. Za ogled je urejena najstarejša kraška hiša, v kateri je muzej s stalno etnološko zbirko, posvečeno materialni ljudski kulturi Krasa.

Štanjel je vreden ogleda, čeprav je veliko hiš praznih in nenaseljenih ali pa jih obnavljajo, saj je izjemen urbanistični spomenik z lepo urejenim parkom za naseljem in prelepim razgledom po Krasu. Ob našem obisku je bil čudovito zelen, z rumeno cvetočo brnistro in še vedno cvetočo robinijo, med katerima so stali čebelji panji, ki so jih čebelarji pripeljali na pašo.

Sledil je še postanek v vinarni Franka Fabjana v Kobdilju, kjer smo se še nekoliko okrepčali pred vrnitvijo na Gorenjsko. Dan je bil tako v celoti dobro izpolnjen in pozno zvečer smo se vračali domov zadovoljni, polni lepih vtisov in novih informacij o čebelarjenju, spoznali pa smo tudi težave drugih čebelarjev in to, kako se spopadajo z njimi.

Stanislava Šink, ČD Britof - Predoslje

Medeni butik

Za Šmarješke Toplice pri Novem mestu je turizem brez dvoma pomembna gospodarska panoga, zato mu namenjajo veliko pozornosti, dobrodošla pa je tudi vsaka novost, ki obogati turistično ponudbo kraja. Nič čudnega torej, da so se na slovesnem odprtju Medenega butika znane čebelarke družine Voglar v zaselku Brezovica septembra letos zbrali številni pomembni ljudje iz političnega in kulturnega življenja te občine. Dogodka sta se udeležila tudi bivši minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano g. Iztok Jarc

ter direktor direktorata za turizem na ministrstvu za gospodarstvo mag. Marjan Hribar, to pa je odprtju dalo še posebno težo, saj kaže, da se čebelarstvo v Sloveniji vedno bolj uveljavlja tudi kot pomemben dejavnik v turizmu.

V Voglarjevem Medenem butiku bodo imeli obiskovalci, domači in tuji, na voljo pestro izbiro dobrot iz čebeljega panja in izdelkov iz medu v domiselno izdelani embalaži, kakršno bi jim lahko zavidali številni večji ponudniki kjer koli v razvitem svetu. Prodajalna je zasnovana sodobno, kljub temu pa se človek v njej počuti prijetno in domače. Iz nje se lahko poda v sosednje prostore, kjer so točilnica, laboratorij za izdelavo medenih pijač, polnilnica in skladišče. Vsi prostori so veliki, svetli, zračni, izjemno čisti in opremljeni z najsodobnejšo opremo.

Medeni butik ni pridobitev samo za Šmarješke Toplice, ampak je tudi spodbuda za vse, ki se želijo resno ukvarjati s čebelarskim turizmom. Članom družine Voglar iskreno čestitamo za pogum in inovativnost, s katerima nas vedno znova presenečajo, in jim želimo še veliko uspehov pri delu.

*Franc Šivic,
komisija UO ČZS za čebelarsko kulturno
dediščino in čebelarski turizem*

foto: Franc Šivic

Tako je urejena zunanost Medenega butika družine Voglar v Brezovici pri Šmarjeških Toplicah.

Čebelji pridelki za zajtrk

Na turistični-čebelarski kmetiji Šalamun v Banovcih so bogatejši za novo turistično ponudbo, ki je zelo pomembna tudi za razvoj turizma v občini Verzej. Na kmetiji so namreč v novih prostorih pridobili dodatne prenočitvene zmogljivosti. V sedmih sobah in treh apartmajih, ki so jih uredili ob pomoči sredstev Evropske

unije in državnega proračuna, imajo zdaj 20 ležišč več. Sicer pa se v družinskem podjetju med drugim ukvarjajo tudi s čebelami oziroma njihovimi proizvodi. Skrbijo namreč za 250 čebeljih panjev, čebele pa po večini prevažajo na paše. Na kmetiji tako že vrsto let prodajajo tudi med in čebelje proizvode. V sezoni točijo več

vrst medu, denimo akacijevega, cvetličnega in gozdnega. V projektu Zdrav način življenja želijo svojim gostom ponuditi za zajtrk čebelje pridelke, seveda predvsem tiste, ki so jih pridelali sami. Zdrav način življenja bo tako posledje obogaten s čebeljimi proizvodi.

V turistični-čebelarski družini Šalamun v Banovcih bodo posledje gostom ponudili zajtrk, obogaten s čebeljimi pridelki.

Jože Žerdin

foto: Jože Žerdin

Obisk čebelarjev iz Velike Britanije

Zadnji teden julija je Slovenijo obiskalo 40 čebelarj in čebelarjev iz Velike Britanije. Pričakali smo jih v Čebelarskem centru na Brdu, jih popeljali k našim znanim čebelarjem in jim pokazali slovenske posebnosti. Vrhunec obiska je bil piknik pri Bukovškovi na Golem Brdu nad Medvodami, kjer so gostje po ogledu plemenilne postaje za vzrejo matic sedli za pogrnjene mize pod mogočnim kozolcem, člani Bukovškove družine pa so jim postregli z dobrotami domače kuhinje, med drugim s sveže pečeno jagnjetino. Za veselo razpoloženje je poskrbel čebelar in harmonikar Aleš Peček z Rakitne. Po končanem pikniku je vodja in organizator izleta g. James Palmer v svojem sklepnem govoru povedal: »V zadnjih 25 letih smo obiskali že skoraj vse evropske države, toda takšnega ozračja, kot ste nam ga pričarali slovenski čebelarji, nismo doživeli še nikjer. O naših vtisih bomo po vrnitvi domov pripovedovali in

Foto: Franc Šivic

pisali našim čebelarskim prijateljem na Otoku. Želimo, da bi bil naš obisk pri vas začetek vsestranskega sodelovanja med britanskimi in slovenskimi čebelarji. Naj živi naše prijateljstvo!«

Franc Šivic

OBLETNICE

Franc Mrak 80-letnik

V gorski vasici Vrata pri Čepovanu se je 3. maja 1928 rodil čebelar Franci Mrak. Kakor vsi tedanji otroci na podeželju je tudi on že v svoji rani mladosti doživljal različne načine sožitja z naravo.

Med živalmi na kmetiji so ga zanimale tudi čebele, ki jih je imel v bližini stric. Dobro se spominja, da mu je prvo družino podaril, ko je imel 10 let. 8-satni panj zanjo je izdelal kar sam, pozneje pa tudi druge panje in lesen čebelnjak.

Med vojno je moral kmetijo zapustiti in oditi v partizane. Ko se je ob koncu vojne vrnil, njegovih čebel ni bilo več. Stojišče je za silo obnovil z nekaj družinami. Leta 1947 je dobil službo pri železnici na postaji Avče, zato se je skupaj s čebelami preselil v dolino. Dve leti pozneje je bil premeščen v Novo Gorico, zato se je preselil tja in se leta 1949 včlanil v ČD Nova Gorica. Svojih čebelic ni zapustil niti za hip, saj se od njih ne bi mogel ločiti. Kadar se pogovarja o čebelah, se celo zdaj, kljub težavam

z zdravjem, razneži in zasvetijo se mu oči. Kot je povedal, ga čebele pozitivno navdihujejo, ko jih neguje in jim pomaga pri zdravju in razvoju, tako da pozabi na vse svoje težave. Osvojile so ga v celoti in zdi se mu, da brez njih ne bi mogel živeti.

Leta 1968 je postal tajnik društva, to delo pa je opravljal polnih 12 let. Nato je bil nekaj let blagajnik in vse do zdaj član upravnega ali predsednik nadzornega odbora. Društvo je obogatil s svojo vdanostjo čebelam, svojim mirnim značajem in prizadevnim delom.

Za njegovo delo mu je ČD Nova Gorica podelila odličji Antona Janše III. in II. stopnje.

Novogoriški čebelarji mu čestitamo ob tem visokem jubileju ter mu želimo trdnega zdravja in dobrega počutja tako v naši družbi kot v družbi njegovih čebelic.

Viktor Zdravec, ČD Nova Gorica

Viktor Glešič 80-letnik

V naselju Vitovlje nad Vipavsko ravnijo je 26. julija 1928 zagledal luč sveta član našega društva Viktor

Glešič. Kljub osmim križem in hudim življenjskim preizkušnjam je ob svojih čebelicah še vedno dobre volje. Kot sam rad pove, je k temu gotovo pripomoglo naključje, ki se mu je pripetilo pred 44 leti. Tedaj je namreč na smreki sredi Nove Gorice zagledal čebelji roj. Popolnoma brez vsakršnih izkušenj ga je ogrebel v navadno škatlo in od takrat se od čebel ni več ločil. Še več, v nekaj letih je postal eden največjih čebelarjev v našem društvu. In da ne bo krivice, velikokrat mu je bila v veliko pomoč žena Ivanka, ki je že od otroštva vajena najrazličnejših opravil. Viktor tudi ugotavlja, da je to pogosto pogoj za uspešno čebelarjenje pri hiši.

Da je v teh letih še vedno toliko pri moči, so po njegovih trditvah prispevale tudi čebele. Skrb za njihovo zdravje in razvoj ga redno sili k njim, to pa mu daje tudi novih moči ter voljo do dela.

Viktor je še vedno dejaven tudi v društvu. Osem let je bil predsednik komisije za pasišča, že sedemnajsto leto pa je tudi vesten član upravnega odbora, saj le redkokdaj manjka na sestankih. Društvo je Viktorju v zahvalo za njegovo lojalnost in prizadevnost podelilo odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Zvestemu članu in vdanemu čebelarju našega društva želimo, da bi še dolgo časa ostal z nami.

Viktor Zdravec, ČD Nova Gorica

Edvin Šuligoj 80-letnik

Član našega društva Edvin Šuligoj se je rodil 14. avgusta 1928, torej v obdobju, ko življenjske razmere za Slovence na Goriškem niso

bile nič kaj prijazne. Odraščal je kot drugi otroci na kmetijah in bil tako nenehno v stiku z naravo. Nima vsak možnosti, da bi že kot otrok opazoval dogajanje v naravi, kot se svojih otroških let spominja Edvin. Čebele so ga zanimale že v mladosti, a si jih je zaradi slabih življenjskih razmer lahko »privoščil« šele leta 1959, ko je kupil 7 panjev čebel. Čeprav nekaj prvih let ni bil uspešen, je vedel, da gojenja teh malih prijateljic ne bo nikoli opustil. Leta 1975 je čebelaril s 150 AŽ- in nakladnimi panji, hkrati pa se je s prijatelji neskončno trudil, da je postoril vse potrebno za premeščanje na pašo. Zaradi nepraktičnosti tedanjega premeščanja je nakladne panje opustil.

Edvin nima čebelarskega naslednika, zato se o tem tudi ne pogovarja, vendar je kljub osmim križem še vedno mladosten in vedno pripravljen na klepet o naših čebelah. Prijatelji mu ob jubileju želimo vse najboljše in še dokaj let čebelarskih užitek.

Viktor Zdravec, ČD Nova Gorica

100 let ČD Tolmin

Na šoli v Grahovem je bila maja leta 1908 ustanovljena čebelarska podružnica za tolminski in cerkljanski sodni okraj. Časopis Soča je tedaj poročal, da se je tega dogodka udeležilo 40 čebelarjev. Ob tej priložnosti so poslušali tudi zanimivo predavanje g. A. Likožarja, ki je navzoče tako navdušil, da je k društvu pristopilo več novih članov. Uradno se je na novo ustanovljeno društvo imenovalo Slovensko osrednje čebelarsko društvo za Kranjsko, Koroško in Primorsko, podružnica Grahovo ob Bači. Vseh podružnic je bilo 24, in sicer 20 na Kranjskem, ena na Primorskem in tri na Koroškem. Glede na to je bilo torej to prvo slovensko čebelarsko društvo na Primorskem.

Čebelarstvo in čebelarska društvena organiziranost bi se razvijala naprej, če je ne bi prekinila I. svetovna vojna. Vojna vihra ob Soči je uničila čebelarstvo Goriške in primorska Slovenija je pripadla Italiji. V obdobju italijanske vladavine so bila razpuščena vsa društva. Nastale so čebelarske zadruge, uveden je bil davek na čebele, čebelarji pa so smeli gojiti samo italijansko čebelo. Po II. svetovni vojni so se tamkajšnji čebelarji znova organizirali in ustanovili ČD Tolmin. Čebelarstvo se je okrepilo in

posodobilo, zato se je povečala tudi količina pridelanih čebeljih pridelkov.

Ob praznovanju 100-letnice ČD Tolmin so odkrili in blagoslovili spominsko ploščo, posvečeno ustanoviteljem, na katere smo lahko upravičeno ponosni. Navzoče je nagovoril tudi predsednik ČZS g. Boštjan Noč ter ČD Tolmin izročil priznanje za zasluge pri razvoju čebelarstva.

Ivan Božič

Foto: Drago Kořnik

V Križevcih »medi« že 110 let

Na pobudo Ivana Jurančiča je bila pri Svetem Križu na Murskem polju pred 110 leti ustanovljena prva čebelarstva organizacija. Prvi predsednik je bil kmet čebelar Jernej Slana iz Iljaševcev. Na kmetijah na Murskem polju je bilo čebelarstvo precej množična dejavnost, saj so med uporabljali za hranilo, sladilo in zdravilo. Ugodne naravne razmere z obiljem medovitih rastlin so omogočile, da so

čebele imele vedno dovolj paše, tako da jih ni bilo treba prevažati. V začetku 20. stoletja je bilo v ljutomerskem srezu že 550 čebelarjev, ki so čebelarili s približno 5400 čebeljimi družinami.

Med drugo svetovno vojno pa je tudi čebelarstvo zamrlo. Takoj po vojni je čebelarstva organizacija dobila nov zagon, večina čebelarjev pa je imela en sam cilj – gojiti čebele in si pri tem nesebično medsebojno pomagati. Tehnološke spremembe v kmetijstvu, zlasti uporaba mineralnih gnojil in zaščitnih sredstev, so odločilno vplivale na čebelarjenje. Sčasoma so bile čebele pregnane s polj, saj na njivah ni bilo več cvetočega plevela. Namesto da bi si čebele ustvarile svojo naravno zimsko zalogo, jih je bilo nujno krmiti s sladkorjem. Društvo je svojim članom pomagalo pri oskrbi z zdravili, s satnicami in satniki, vzpostavljalo je trženje medu ter jim pomagalo ob nesrečah. Leta 1969 je bil v Križevcih zgrajen čebelarsko-gasilski dom, ki so ga poimenovali po znamenitem čebelarskem učitelju Antonu Janši. S poimenovanjem društva po našem prvem učitelju Ivanu Jurančiču pa so čebelarji v Križevcih ohranili tudi spomin nanj.

Za razvoj čebelarstva so v našem čebelarskem društvu zaslužni številni posamezniki, ki jih žal ni več med nami, vendar njihovo delo še živi. Ob jubileju so se spomnili številnih posameznikov, kot so Ludvik Kosi, Ignac Topolnik, Tomaž Šalamun, Franc Žilavec, Feliks Markovič, Martin Petovar, Franjo Blažič, Alojz Žnidarič, Jože Ostrc, Janko Trstenjak, Rade Mikola. Posebno zahvalo si zaslužijo naši najstarejši

foto: Jože Žerdin

Ob jubileju so pripravili okroglo mizo o bolezni čebel.

člani Albert Jandl, Franc Zmazek, Matija Žunič in Anton Slavič.

Žal pa se število članov našega društva nenehno zmanjšuje. Še leta 1998 je bilo vanj vključenih 41 članov, ki so čebelarili s 1200 AŽ-panji. Dandanes ima društvo 23 članov, ki čebelarijo s 512 čebeljimi družinami, vodi pa jih predsednik Marjan Topolnik.

V ČD Križevci smo ponosni na našega vzrejevalca gospodarskih matic Mirka Jurinca iz Ključarovcev, ki vsako leto vzgoji od 300 do 400 matic. V tem letu je največji čebelar našega društva Jože Šalamun iz Banovcev odprl prvi kmečki čebelarski turizem. Pod pokroviteljstvom ČD je na osnovni šoli začel delovati tudi čebelarski krožek. Ob šolskem čebelnjaku, ki krasi vrt ob šoli, se zbirajo predvsem mlajši učenci.

Praznovanje ob visokem čebelarskem jubileju je sodilo v okvir praznika Občine Križevci pri Ljutomeru. Kot gostje so se našega praznovanja udeležili tudi podpredsednik ČZS Franc Šmerc, predsednik ZČDP dr. Stanko Kapun in predsedniki sosednjih čebelarskih društev.

Ob tem so pripravili tudi bogate razstave: čebelarsko kulinarčno razstavo ter razstavo medu in literature. Ob jubileju so odličja Antona Janše III. stopnje prejeli Boris Antič, Matija Žunič, Vekoslav Dunaj, Milan Kralj in Anton Črček, odličja II. stopnje so prejeli Janko Ostrc, Mirko Jurinec, Jakob Skuhala in Franc Žnidarič, zlato odličje Antona Janše oziroma odličje I. stopnje pa sta prejela Čebelarsko društvo Križevci in najstarejši še dejavni čebelar Albert Jandl iz Grlave.

Jože Žerdin

50 let ČD Maribor Tabor

Pred 50 leti je bila na predlog zdaj že pokojnega čebelarja g. Jožeta Hribarja ustanovljena Čebelarska družina Maribor Tabor. Družinski prapor smo razvili leta 1973. Leta 2007 smo društvo poimenovali po našem ustanovitelju in dolgoletnem predsedniku v »Čebelarsko društvo

Jože Hribar Maribor Tabor«. 50-letnico delovanja društva smo slovesno zaznamovali v soboto, 13. septembra 2008. Ob tej priložnosti smo izdali zbornik, odprli čebelarsko razstavo ter pripravili proslavo s kulturnim programom. Že v dopoldanskem času so si obiskovalci lahko ogledali razstavo čebelarske opreme ter čebeljih pridelkov in izdelkov, vsak izmed njih pa je lahko poskusil različne vrste medu, da bi ugotovil, kateri med mu je najbolj všeč.

Kot uvod v proslavo je Marko Cesar na harmoniki zaigral čebelarsko himno. Po slavnostnem govoru, v katerem je predsednik društva Ladislav Horvat orisal pomembne dogodke polstoletnega delovanja društva, so nas s pestrim programom razveselili malčki iz vrtca in učenci osnovne šole, za konec pa so nastopili še ljudske pevke in pevca društva upokojencev s harmonikarjem.

Ob tej priložnosti smo ge. Viktoriji Žigon Frangež in ge. Ani Lorbek podelili odličji Antona Janše III. stopnje, Čebelarskemu društvu Peter Močnik Studenci - Pekre pa priznanje.

Tajnik ČZS g. Anton Tomec je našemu društvu ob 50-letnici delovanja podelil odličje Antona Janše III. stopnje. Ob koncu se je predsednik društva zahvalil vsem čebelarjem, ki so v teh 50 letih prispevali svoj delež k ohranitvi društvene dejavnosti in enotnosti, ter vsem, ki so s prostovoljnimi delom, finančnim prispevkom, trudom in zanesenjaštvom omogočili, da smo lahko praznovali tako visok jubilej. Zahvalil se je tudi pokrovitelju Mestne občine Maribor in donatorjem za finančno pomoč, brez katere ne bi mogli izvesti proslave in izdati zbornika, v katerem smo prvič popisali delo in življenje naših čebelarjev.

*Ladislav Horvat,
predsednik ČD Maribor Tabor*

Foto: Ladislav Horvat

Po satnicah iz lastnega čebeljega voska je veliko povpraševanje!

HÖDL

Predelava voska

- Ponujamo Vam možnost, da ste navzoči pri predelavi Vaših starih satov in surovega voska, zaradi samo ene poti pa prihranite čas in denar.
- Potrebna je predhodna najava po telefonu +43-(0)3475/2270.
- Predelava je izvedena z napravo, ki je opremljena z najmodernejšo tehniko.
- Segrevanje s paro in obsevanje z ultravijoličnimi žarki popolnoma izključujeta možnost okužbe.
- Uporaba originalne tehnologije Grander omogoča, da Vaš vosek ostane popolnoma naraven.
- Najmanjša možna količina lastnega voska za predelavo v satnice je 20 kg surovega voska ali 50 kg starih satov.
- Čas predelave je približno 3 ure za 20 kg surovega voska in 4 ure za 50 kg starih satov.
- Po naročilu izdelamo satnike vseh debelin in velikosti.
- Predelava voska poteka vse leto.
- Storitve ponujamo po izjemno ugodni ceni.
- Kadar koli je mogoča zamenjava starih satov in surovega voska za satnice.
- Ponujamo Vam tudi možnost, da plačate samo predelavo.

HÖDL

Informacije

Wachsverarbeitung Imkereiarartikel
Deutsch Haseldorf 75

A-8493 Klösch - Steiermark, Avstrija

Tel./faks: +43(0)3475-2270

E-pošta: info@wachs-hoedl.at

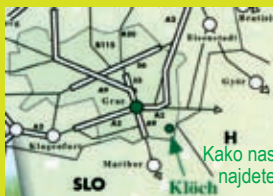
Spletna stran: www.wachs-hoedl.at

Delovni čas:

ponedeljek–petek 8.00–12.00, 13.00–18.00

sobota 8.00–12.00

Sporazumevamo se v nemškem jeziku.

Naše satnice lahko kupite tudi v podjetjih Logar trade, d. o. o., iz Šenčurja in CERES, d. o. o., iz Martjanel.

Kako nas najdete

Urník usposabljanj december

Datum	Čas	Tema	Predavatelj	Kraj	Kontakt
2. dec.	16.00	Vzreja čebeljih družin in čebeljih matic	Janez Kropivšek	Zadružni dom, Cesta II. grupe odredov 43, Dobrunje	g. Rus 031/717 355
3. dec.	16.00	Trženje čebeljih pridelkov	Maks Vrečko	Čebelarska zveza Slovenije	ga. Podlesnik 01/7296 124
4. dec.	16.00	Usposabljanje na področju zatiranja varoj	Milan Meglič	Dvorana Konjičanka, Stari trg, Slovenske Konjice	g. Kokl 040/268 803
5. dec.	16.00	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	Franc Šivic	Gostilna pri Šprajcarju, Britof pri Kranju	g. Tiringner 041/971 121
5. dec.	16.00	Čebelji pridelki - tehnološka razsežnost	Milan Meglič	Biotehniška šola Rakičan	ga. Matavž 031/622 730
7. dec.	9.00	Pridelava in predelava propolisa	Norbert Jedlovčnik, Vlado Pušnik	Obrtni dom Črnomelj	g. Auguštin 040/436 516
8. dec.	16.00	Čebelarski turizem	Franc Šivic	Ilirska Bistrica	g. Šabec 070/758 752
9. dec.	16.00	Vzreja čebeljih družin in čebeljih matic	Janez Kropivšek	Šmarje pri Jelšah, Čebelarski dom	g. Pušnik 031/518 411
9. dec.	16.00	Pridobivanje in predelava voska	Severin Golmajer	Izlake	g. Smrkolj 041/633 566
10. dec.	16.00	Usposabljanja na področju zatiranja varoj	Milan Meglič	Gostišče Duler	g. Borko 051/239 931
10. dec.	16.00	Prepoznavanje posameznih vrst medu	Mojca Jamnik	Sejna soba Občine Tolmin	g. Podgornik 041/231 963
11. dec.	16.00	Pridelava in predelava propolisa	Norbert Jedlovčnik, Vlado Pušnik	Čebelarski dom Lovrenc na Pohorju	g. Kosjek 041/657 783
12. dec.	9.00	Pridobivanje in predelava voska	Severin Golmajer	Dom čebelarjev Brode, Škofja Loka	g. Novak 041/590 166
13. dec.	9.00	Vzreja čebeljih družin	Janez Kropivšek	Biotehniška šola Rakičan	ga. Matavž 031/622 730
13. dec.	16.00	Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu	Milan Meglič	Biotehniška šola Rakičan	ga. Matavž 031/622 730
14. dec.	9.00	Izdelava medenih pijač	Franc Absec	ČD Brode, Škofja Loka	g. Novak 041/590 166
15. dec.	16.00	Čebelje paše in značilnosti pašnih virov	Franc Šivic	Zavod za gozdove, Ahacijev trg 2, Idrija	g. Rupnik 05/377 71 32
16. dec.	16.00	Vzreja čebeljih matic za lastno uporabo	Janez Kropivšek	Kostanjevica	g. Jordan 031/592 511

inž. JOŽE KUNSTELJ, s. p.

ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 70 27,
GSM: 031 893 276, e-pošta: jm-kunstelj@volja.net
Izdelujemo: 3-, 4- in 5-satna točila za med.

Ponujamo plastične ventile in posode za med s prostornino 50,
70 in 100 litrov. UGODNO!

ANA KUNSTELJ, s. p.

ŠIVILJSTVO KUNSTELJ

ZAVRTI 41 - 1234 MENGEŠ, telefon: 01 723 80 27,
GSM: 031 352 797, e-pošta: jm-kunstelj@volja.net

Izdelujemo: KLOBUKE, KAPE (mreža je odporna na vročino), ROKAVICE,
JOPIČE, KOMBINEZONE IN DRUGO ČEBELARSKO OPREMO.

Članarina ČZS za leto 2009

Upravni odbor ČZS je na svoji 3. redni seji, 9. oktobra 2008, sprejel sklep o članarini ČZS za leto 2009. Enotna članarina ČZS za leto 2009 je 36 € na člana.

Znižana članarina za člane, ki so dopolnili 80 let starosti, ter čebelarje invalide I. stopnje je 20 €, znižana članarina za učence, dijake in študente je 15 €, članarina za družinske člane (čebelarje, ki živijo v skupnem gospodinjstvu) pa 10 €.

Blagajnikoekoziromavodstvačebelarskihdruštev prosimo, da najpozneje do konca januarja 2009 zberejo članarino in jo nakažejo na transakcijski račun ČZS, št. 02300-0013332083. V okence Sklic na št. obvezno vpišite šestmestno šifro vašega društva.

Naročnina na revijo Slovenski čebelar v letu 2009 je 45 € za Slovenijo in 50 € za tujino. Cena posameznega izvoda je 4 € za člane in 7 € za nečlane.

Blagajnikom in vodstvom čebelarskih društev se zahvaljujemo za njihovo požrtvovalno delo.

Na podlagi sklepa UO ČZS pripada čebelarskemu društvu za vsakega novega člana ob plačilu članarine za ČZS nagrada v višini 21 €. Društva torej za nove člane v letu 2009 nakažejo ČZS 15 €, razliko do enotne članarine v višini 21 € pa obdržijo kot nagrado. Tako želimo v našo organizacijo privabiti čim več članov.

Predlogi za prejemnike odličij Antona Janše

Čebelarska društva in območne čebelarske organizacije prosimo, naj najpozneje do 31. januarja 2009 na naslov Čebelarske zveze Slovenije pošljejo predloge za prejemnike odličij Antona Janše I. stopnje v letu 2009.

Pri oblikovanju predlogov upoštevajte pogoje veljavnega Pravilnika o odlikovanjih, priznanjih in nagradah, ki ga je UO ČZS sprejel 10. marca 2006 in je objavljen na spletni strani ČZS: www.czs.si. Obrazec za pripravo predloga najdete na isti spletni strani, lahko pa ga dobite tudi v tajništvu ČZS.

Vse čebelarske organizacije, ki bodo v letu 2009 praznovale okrogle obletnice svojega delovanja in glede na to prejele odličje Antona Janše, prosimo, da to prav tako do 31. januarja 2009 pisno sporočijo na naslov Čebelarske zveze Slovenije.

Komisija UO ČZS za odlikovanja in nagrade

Delovni čas knjižnice

Čebelarska knjižnica Janeza Goličnika na ČZS je odprta vsak (delovni) četrtek OD 13. DO 17. ure!

Dostop do knjižnice prek spleta:

<http://cobiss.izum.si/>

>COBISS >specialne knjižnice,
drugo >Čebelarska zveza Slovenije,
Lukovica

Ekološko čebelarstvo

Prvega januarja prihodnje leto bo začela veljati nova uredba o ekološki pridelavi in predelavi medu. Če se nameravate v prihodnjem letu preusmeriti iz konvencionalnega v ekološko čebelarstvo, morate prijavo oddati do 31. decembra 2008 na naslov:

Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu, Vinarska 14, 2000 Maribor.

Prijavo s pripadajočimi obrazci vam bo na vašo željo v začetku decembra posredoval bodisi g. Boris Uranjek, vodja kontrole ekološke pridelave, tel.: 02/228 49 31, e-pošta: boris.uranjek@kon-cert.si, bodisi Valentina Aleksič, vodja kontrole ekološke predelave, tel.: 02/228 49 31, e-pošta: valentina.aleksic@kon-cert.si. Več informacij najdete na www.kon-cert.si.

Zahvala donatorju

Med donatorji, ki so prispevali k odprtju knjižnice in katerih imena smo objavili v prejšnji številki revije, smo pozabili navesti samostojnega podjetnika Roberta Kocjana. Za spodrsrlaj se mu iskreno opravičujemo ter se zahvaljujemo za vso izkazano podporo. Tudi vnaprej si želimo uspešnega sodelovanja.

Obvestilo čebelarjem

Čebelarji, ki ste v tem letu obračunali pavšalno nadomestilo v višini 4 % vednosti računa, to do 31. decembra 2008 sporočite pristojnemu davčnemu uradu.

Nova čebelarska literatura za knjižnico

Našo »Čebelarsko knjižnico Janeza Goličnika« smo slovesno odprli 10. oktobra 2008. Knjižnica je živa stvar in zato bomo tudi ob vašem sodelovanju skrbeli za stalno dopolnjevanje čebelarskega knjižnega fonda, ki so ga v preteklosti v večjem delu zbrali prav čebelarji. Na pobudo vodstva ČZS, pa tudi samoiniciativno, so ob odprtju knjižnice v njen knjižni fond prispevali čebelarsko literaturo:

- g. Stane Sajevec, Piramida 1, 2116 Maribor,
- g. Marjan Debelak, Ulica Pohorskega bataljona 85, 1000 Ljubljana,
- g. Jože Šimec, Jakopičeva 17, 1000 Ljubljana,
- Čebelarska zveza Češke,
- Čebelarska zveza Hrvaške,
- Čebelarska zveza Švice,
- predstavniki čebelarskih organizacij Bosne in Hercegovine.

Zahvaljujemo se vsem, ki ste na ta način prispevali k obogatitvi knjižnega fonda naše knjižnice, hkrati pa se priporočamo, da to storite tudi tisti, ki imate to možnost.

ENCIKLOPEDIJA PČELARSTVA - Izašla je nova knjiga Veroljuba Umeljica

Na 512 straneh vsebuje 2.160 pojmov (156 oseb), 910 ilustracij (fotografije in risbe v barvi in črno-bele) ter 36 tabel in diagramov.

V njej boste našli osnove znanja svetovnega čebelarstva in z njim povezanih dejavnosti. Obširno sta obdelani zgodovina in slovensko čebelarstvo.

V Beogradu je 1. 10. 2008 začela izhajati nova strokovna čebelarska revija **PČELARSKI ŽURNAL**. Njen izdajatelj in urednik je Ivan Umeljic. Revija bo izhajala vsake tri mesece. O naročnini in nakupu za leto 2009, ki je 18 evrov in vam zagotavlja prejemanje na domači naslov (4 redne številke in prva, ki je že izšla).

Več informacij o reviji in knjigi dobite na spletni strani www.umeljic.com
Informacije o naročnini in nakupu knjige dobite po tel: 041 295 766
ali na e-mail: franc.prezelj@siol.net

ČD Gornji Grad

Čebelarstvo društvo Gornji Grad obvešča vse slovenske čebelarje, da bo zahvalna sveta maša v počastitev našega zavetnika sv. Ambroža 7. decembra 2008 ob 10. uri v romarski cerkvi Marije Zvezde v Novi Štifti pri Gornjem Gradu. Sledilo bo družabno srečanje. Vabljeni vsi čebelarji in ljubitelji čebelarstva. Zaželeno je, da se čebelarska društva maše udeležijo s svojimi prapori.

UO ČD, Gornji Grad

Ambroževa sv. maša

V farni cerkvi v Dobu pri Domžalah bo v nedeljo, 7. decembra 2008, ob 10. uri, maša v spomin na sv. Ambroža. Ob tem tradicionalnem srečanju čebelarjev bo tudi blagoslov prapora in čebeljih pridelkov. Vljudno vabljeni!

*Marjan Koderman,
predsednik Čebelarske družine Katina*

2. Ambrožev pohod

Čebelarji ČD Šentjanž, ČD Sevnica in ČD Radeče vabimo vse čebelarje in ljudi dobre volje na 2. Ambrožev pohod na Brunk. Na pot se bomo odpravili v soboto, 13. decembra 2008, ob 7.30 uri, izpred OŠ v Šentjanžu na Dolenjskem. Pripravite se na približno dve uri hoje. Ob 10. uri bo v cerkvici na Brunku, ob sodelovanju društva Ljudske pevke Solzice, zahvalna sv. maša v čast čebelarskemu zavetniku sv. Ambrožu. Informacije po GSM: 041/668 305 (g. Bregar) ali 031/800 414 (g. Milan). Pohod bo ob vsakem vremenu. Prisrčno vabljeni!

ČD Šentjanž, Sevnica in Radeče

Ambroževanje

ČD Lukovica vabi vse čebelarje, ljubitelje čebel in čebelarjenja k sveti maši ob prazniku svetega Ambroža, zavetnika čebel in čebelarjev. Sveta maša bo v nedeljo, 7. decembra 2008, ob 9. uri, v cerkvi na Brdu. Vljudno vabljeni!

ČD Lukovica

MALI OGLASI

PRODAM

Sadjevec za predelavo v medene napitke, tel.: 041/996 684.

40 kg voska, tel.: 030/926 269.

Več vrst medu, tel.: 031/817 292.

Cvetlični in kostanjev med, tel.: 031/882 295 (po 15. uri).

Akacijev, lipov in cvetlični med, tel.: 031/838 551.

Kostanjev, cvetlični in akacijev med (Ljubljana), tel.: 041/643 003.

Dva soda cvetličnega medu, ugodno, tel.: 040/585 344.

Suh cvetni prah ter cvetlični med, tel.: 040/249 323.

Cvetni prah osmukanec, svež, zamrznjen, tel.: 041/990 360.

Matični mleček, nove AŽ-satnike z utrtimi satnicami, zgrajeno AŽ-satje, tel.: 031/617 394.

10 novih AŽ-panjev 10S, 20 plemenilčkov ter kostanjev med, tel.: 031/501 801.

Lipove AŽ-satnike, tel.: 041/911 557.

Lipove AŽ-satnike, zbite, lepljene in vrtane. Postavljam tudi čebelnjake, tel.: 041/271 530.

20 AŽ-panjev 10S, 2 prikolici za 10–12 AŽ-panjev, čebelarsko orodje, tel.: 07/304 41 40

6 AŽ panjev 10S, dobro ohranjenih, v uporabi 15 let, cena po dogovoru, tel.: 05/366 62 41, 01/257 21 24, 031/821 550.

10 niskonakladnih LR-panjev, rabljenih, z Manleyevimi sati ter prevozni zabojnik za 9 LR-panjev, tel.: 031/384 310.

Prevozni čebelnjak TAM 5000 s 57 čebeljimi družinami na 10 satih, tel.: 05/301 11 39 (od 18. do 20. ure).

14 naseljenih AŽ-panjev in prevozni čebelnjak TAM 2000 z naseljenimi 36 AŽ-panji, tel.: 031/286 069.

Čebelje družine, AŽ-panje 10S, opremo in pribor, tel.: 041/786 228.

Točilo za med na 4 sate, nerjaveče, samoobračalno, tel.: 041/957 733.

Več vrst medu, pri večjih količinah mogoča dostava, tel.: 041/784 775, 02/792 33 31, 02/792 37 61.

KUPIM

Kmetijo na samem ali zemljišče, večje od 1 ha, na primerni lokaciji za postavitev čebelnjaka in vzrejo matic, tel.: 041/352 555.

Čebelarsko literaturo, novejšo ali starejšo, možna tudi zamenjava, tel.: 041/611 377, 031/559 929.

ODDAM

Čebelnjak s 15 panji, z možnostjo razširitve, okolica Šentruperta, tel.: 041/906 136.

FERDINAND BRINJOVC 1922–2008

Z žalostjo v srcu smo se poslovili od dolgoletnega čebelarja in dejavnega člana Čebelarškega društva Mozirje, Zgornjesavinjske čebelarške zveze in Čebelarške zveze SA-ŠA Ferdinanda Brinjovca. Za svoje neutrudno prizadevanje na področju čebelarjenja je pokojni Ferdo sicer prejel številna priznanja, kljub temu pa ta niso zajela vsega njegovega življenjskega dela.

Ferdo, kot so ga imenovali njegovi prijatelji čebelarji, se je za čebele navdušil že v tridesetih letih prejšnjega stoletja, ko je njegov brat v domači čebelnjak prinesel roj čebel. Kmalu je imel svoje čebele tudi Ferdo. Še nekaj let nazaj je čebelaril z 22 panji čebel. Pri delu sta mu v zadnjem času pomagala sin in vnuk, česar je bil zelo vesel, saj mu je to zagotavljalo, da se bo njegovo delo nadaljevalo.

Svoje čebele je tudi prevažal. Na pašo so jih vozili v Šmihel, na Rakitno, v Veržej in celo v Liko. Da je svoje ljubiteljsko delo še bolje obvladal, se je tudi izobraževal. Tako je opravil tečaj za vzgojo čebeljih matic, pa tudi tečaj za preglednika čebeljih družin v Čebelarškem društvu Mozirje in na Zvezi. Kot lovec je veliko prostega časa preživel v naravi in med drugim opazoval tudi medenje ter o tem obveščal čebelarje.

V čebelarški organizaciji je opravljal številne pomembne naloge. Dolga leta je bil član upravnega odbora ČD Mozirje, sodeloval je v komisiji za zdravljenje čebel, dejaven pa je bil tudi v območni čebelarški zvezi, saj je bil vrsto let član njenega upravnega odbora.

Za svoje delovanje na področju čebelarstva je prejel števil-

na odlikovanja. Čebelarško društvo Mozirje mu je podelilo odličje Antona Janše III. stopnje, Janševo priznanje pa mu je podelila tudi takratna Celjska zveza. Nekdanja Občina Mozirje mu je podelila diplomu, Zgornjesavinjska čebelarška zveza pa mu je podelila priznanji ob njegovi 70- in 80-letnici. Pred dvema letoma mu je Čebelarška zveza Slovenije podelila še odličje Antona Janše I. stopnje.

Vsa navedena odličja pa so le skromna zahvala zavzetemu čebelarju in človeku čudovitega značaja za njegovo prizadevno delo. V trajnem spominu nam bodo ostale njegove značajske lastnosti, kot so prijaznost, treznost, modrost in pripravljenost na pomoč. Prav zaradi njih bo praznina ob njegovi izgubi še večja.

Člani ČD Mozirje

IVAN SABLER 1928–2008

Kljub letom in nekoliko načetemu zdravju je imel Ivan ves čas veliko načrtov, zato nas je njegova nenadna smrt le nekaj dni pred praznovanjem 80-letnice, presenetila in prizadela.

Rodil se je 18. junija 1928. Po končani osnovni šoli se je zaposlil. Bil je traktorist in je živel z naravo. Pozneje je bil vse do upokojitve voznik v tovarni. Pred 30 leti se je kot ljubitelj narave odločil za čebelarjenje. Hitro je začutil potrebo po organiziranosti in izobraževanju, zato se je včlanil v takratno Čebelarško družino Gradišče - Lenart. Vrsto let je s povprečno desetimi družinami čebelaril v AŽ-panjih, zadnja leta pa je imel le dve do tri družine. Bil je zelo dejaven član našega društva, saj se je udeleževal vseh organiziranih srečanj in izobraževanj. Od leta 1990 je bil

član nadzornega odbora, nato pa osem let tudi njegov predsednik. Kot gospodar društvenega čebelnjaka je več let skrbel tudi za društvene čebele.

Za svojo prizadevnost, s katero je veliko prispeval k uspešnemu delu našega društva, je prejel odličji Antona Janše III. in II. stopnje. Z njegovo smrtjo je Čebelarško društvo Sv. Trojica - Lenart izgubilo zelo dejavnega člana, na naših srečanjih pa bomo pogrešali zlasti njegov humor.

Od njega smo se s praporom poslovili 6. junija 2008 na pokopališču pri Lenartu v Slovenskih goricah. Ohranili ga bomo v lepem in trajnem spominu.

ČD Sv. Trojica-Lenart

VINKO ZIBELNIK 1927–2008

Člani ČD Dolomiti-Polhov Gradec smo 5. maja 2008 na zadnjo pot pospremili dolgoletnega člana društva Vinka Zibelnika. V imenu članov društva se je od njega z nagovorom poslovil predsednik ČD Dolomiti Janko Prebil.

Pokojni Vinko se je rodil 25. julija 1927 v Hrastenicah pri Polhovem Gradcu. Bil je prava korenina in uspešen pri vsem, česar se je lotil. Po hudih časih, ki jih je preživel v mladosti, se je priženil na kmetijo pri Zadnovc in se hitro vživel v kmečko delo. Veliko se je ukvarjal z dopolnilnimi dejavnostmi na kmetiji. Kupal je žganje in izdeloval leseno orodje, kot so grablje in ročaji. Čebelaril je z 60–80 čebeljimi družinami. Med drugo svetovno vojno je bil eden od številnih kmečkih fantov, ki so branili vasi in podeželje pred privrženci NOB. Tega je bilo v Polhograjskih dolomitih zelo veliko. Z veliko sreče je

preživel Teharje, domov pa se je vrnil podhranjen, bolan ter s številnimi slabimi izkušnjami in spomini.

Leta 1968 je bil med ustanovitelji ČD Dolomiti - Polhov Gradec. Bil je prizadeven in sposoben organizator čebelarških vesellic. Leta 1975 pa je dozorela zamisel o graditvi čebelarškega doma. Za to, da imamo čebelarji ČD Dolomiti svoje prostore, v katerih uspešno delujemo, se moramo zahvaliti prav njemu.

Za svoje nesebično in požrtvovalno delo je prejel odličja Antona Janše III., II. in I. stopnje ter več drugih pomembnih čebelarških priznanj. Več mandatov je bil tudi predsednik našega društva. Ohranili ga bomo v lepem spominu, hvalježni smo mu za vse, kar je storil za čebelarstvo v Polhovem Gradcu.

ČD Dolomiti -
Polhov Gradec

STANE ADLEŠIČ 1930–2008

Čebelarji ČD Črnomelj smo se januarja letos poslovili od čebelarja in prijatelja Staneta Adlešiča. Njegovo življenjsko pot sta prekinila bolezen in usodna nesreča skorajda pred domačim pragom.

Rodil se je leta 1930 v Purgu pri Adlešičih. Vzljubil je skromno kmečko življenje in ostal na domačiji v Purgu. Čebelariti je začel že leta 1953, čeprav tedanje razmere čebelarjenju niso bile naklonjene. Svoje čebelarstvo je hitro povečeval in postal vzoren čebelar. Že leta 1960 je svoje čebelarstvo povečal na 100 čebeljih družin, leta 1970 pa kar na 170 družin. Svoje čebele je prevažal tudi na oddaljena pašišča v Liko, Gorski Kotar, Kapelo, vse do Plitvic in Krbovskega polja. Čebelarji preva-

ževalci se radi spominjamo skrupnega napornega čebelarjenja na oddaljenih pašiščih. Želja, da si olajša naporno delo ob prevozih čebel, Stanetu ni dala miru, zato si je kupil tovorni avto in ga preuredil v sodoben pre čebelnjak.

Tudi v društvenem življenju je bil zelo dejaven. V čebelarstvo društvo se je vključil na začetku svoje čebelarške poti in v njem dejavno sodeloval vse dotlej, dokler mu je zdravje to dopuščalo. Čebelarji smo še posebej cenili njegovo iskrenost in tovarništvo. Svoje bogato čebelarstvo znanje in izkušnje, ki jih je pridobil pri delu s čebelami je rad prenašal na mlade čebelarje. Ker je treba v delo s čebelami vložiti veliko truda, da pridelas med in s pridelkom poplačas svoje delo, se je odločil za prodajo medu na domu. Del svojega domovanja je preuredil v lično izbo in tam obiskovalcem na svoj izviren in prisrčen način predstavil čebele, čebelarstvo in čebelje pridelke.

Čebelarji čebelarškega društva Črnomelj bomo Staneta ohranili v trajnem spominu kot vzornega čebelarja, iskrenega tovariša in prijatelja.

ČD Črnomelj

IVAN LEVAR 1927–2008

Ivan Levar je bil rojen v Bočni. Po končani srednji gozdarski šoli se je kot gozdar zaposlil v domačem okolju. Kmalu je vzljubil tudi »domače neukročene živalce - čebele« in leta 1957 začel čebelariti. Tistega leta je izjemno medila hoja, saj je bilo leto po pričevanjih rekordno tako po donosih kot tudi po trajanju medenja, tako da so upravičeno govorili o čebelarški letini stoletja.

Pokojni Ivan je čebelaril s 15–25 družinami v AŽ-panjih. Član čebelarškega društva je bil vse od začetka z nekaj kratkotrajnimi prekinitvami. Vrsto let je bil tudi član društvenega UO in predsednik NO. Uspešno je opravil tečaj za preglednika čebeljih bolezni, katerim so naše ljubljenske zlasti v zadnjem času, tudi zaradi onesnaženja okolja, čedalje bolj izpostavljene.

Med svojo boleznijo je poskrbel še za svoje čebele in jih dal v oskrbo drugemu čebelarju. Vedel je, da bo po njegovem odhodu njegov čebelnjak sameval. Žal je v našem društvu to v kratkem obdobju že peti čebelnjak, ki po smrti čebelarja ostaja prazen.

Čebelarji ga bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Gornji Grad

IVAN PEKLAJ 1911–2008

Člani ČD Dolomiti - Polhov Gradec smo 25. aprila 2008 na zadnji poti pospremili dolgoletnega člana društva Ivana Peclaja.

Pokojni Ivan se je rodil pred 97 leti v vasi Babna Gora pri Polhovem Gradcu. V družini z več otroki ni bilo kruha za vse, zato si je Ivan po končani obvezni vojaški službi poiskal delo v Ljubljani. Dobil je službo železničarja, ki je bil tedaj kar cenjen poklic. Čebelaril je v svojem sadovnjaku v Babni Gori in pri svoji hiši na Tržaški cesti v Ljubljani.

Za večletno delo v društvu je prejel posebno društveno priznanje. V močnem nalivu se je s krajšim nagovorom od njega poslovil predsednik ČD Dolomiti Janko Prebil.

ČD Dolomiti -
Polhov Gradec

Spoštovane čebelarke in čebelarji!

Začela se je sezona prodaje medu. Če Vam je zmanjkalo medu za vaše redne kupce, kljub temu pa bi jim želeli ponuditi slovenski med vrhunske kakovosti, Vam nepakiranega ponujamo po ugodnih cenah, in sicer:

- cvetlični med po 3 €,
- kostanjev med po 3,70 € in
- gozdni med po 3,70 €.

Če boste kupili več kot 300 kg medu v sodih, vam ob takojšnjem gotovinskem plačilu dajemo za kilogram še 10 centov popusta. Če želite, vam med lahko natočimo tudi v naše kozarce brez etiket, cena po dogovoru.

Na zalogi imamo tudi matični mleček vrhunske kakovosti, pakiran

- 30g po 22,
- 160g po 88.

Čebelarstvo PISLAK

Apače 303, 2324 Lovrenc na Dravskem polju

Tel.: 02/796 10 51 • www.cebelarstvo-pislak.si

info@cebelarstvo-pislak.si

PE ČEBELARSKI CENTER MARIBOR

Streliška 150, Maribor - Tel/Fax: 02 / 331 80 10

Delovni čas: od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure,
sobota: od 8. do 13. ure; v nedeljo zaprto.

PE ČEBELARNA OB PARKU
Tyrševa 26, Maribor
Tel./Fax: 02/251 60 12

Delovni čas:

Pos.: 9h - 13h in 15h - 18h

Tor.: 9h - 13h

Sre.: 9h - 13h in 15h - 18h

Čet.: 9h - 13h

Pet.: 9h - 13h in 15h - 18h

Sobota, nedelja, prazniki zaprto

V naših enotah vam nudimo:

- čebelarstvo opremo in pribor
- darilno embalažo
- stekleno, kartonsko, keramično in plastično embalažo
- voščene satnice vseh velikosti
- lesene satnice za satnice
- zaščitno opremo in pribor za čebelarje
- čebelarstvo literaturo
- sladkor, sladkorne pogače
- vse vrste čebeljih pridelkov
- kozmetiko na bazi čebeljih pridelkov

GSM: 051/348-426 / e-mail: jana.pp@amis.net

Možnost naročanja prodajnih artiklov (po telefonu, faksu, e-pošti), po povzetju, na prejemnikove stroške.

JANA - Trgovina, posredovanje, zastopanje - Jana Pušnik Pokrivač s.p., Maribor

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko leta 1898. Izdaja ga Čebelarstva zveza Slovenije, Brdo pri Lukovici 8, 1225 Lukovica.

Naslov spletne strani ČZS: www.czs.si. Avtomatski odzivnik za paše - tel.: (01) 729 61 20.

Elektronska pošta: urednik Marko Borko: marko.borko@czs.si - tajnik Anton Tomec: anton.tomec@czs.si - poslovna sekretarka Barbara Zajc: barbara.zajc@czs.si - predsednik Boštjan Noč: noch@czs.si

Tel.: tajništvo: (01) 729 61 00, faks: (01) 729 61 32, Barbara Zajc: 041 370 409, Anton Tomec: (01) 729 61 02, Boštjan Noč: 040 436 512, uredništvo: (01) 729 61 14, Marko Borko: 051 637 204.

Kontaktne številke Javne svetovalne službe v čebelarstvu: Lidija Senič, vodja službe: 040 436 515, lidija.senic@czs.si, Vlado Auguštin, spec. za tehnologijo: 040 436 516, vlado.augustin@czs.si, Janez Kert, spec. za ekonomiko: 040 436 513, janez.kert@czs.si, Nataša Lilek, spec. za varno hrano: 040 436 514, natasa.lilek@czs.si, Tomaž Samec, spec. za varno hrano: 040 436 517, tomaz.samec@czs.si, Janja Podlesnik, administrativna delavka, 01 729 61 24, janja.podlesnik@czs.si.

Uredniški odbor: Vlado Auguštin, Marko Borko, dr. Janez Grad, dr. Aleš Gregorc, Janez Gregori, prof. biol., Janez Mihelič, univ. dipl. biol., Borut Preinfalk, dr. vet. med.

Urednik: Marko Borko, univ. dipl. ped., lektorica: Nuša Radinja, prof.

Letna naročnina za leto 2008 za nečlane je 45 €, za naročnike iz tujine je 43 €. Posamezna številka stane 4 € za člane oz. 5 € za nečlane. Članarina skupaj z naročnino za Slovenski čebelar je 36 €. Člani lahko objavljajo brezplačne oglase do 20 besed, vsaka nadaljnja beseda je 0,25 €. Reklamni oglasi: cela barvna stran na ovitku 500 €, v sredini 300 €, pol strani 150 €, tretjina strani 100 €, četrt strani 70 €, petina strani 50 €, pasica 20 €. Cene so brez DDV.

Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo reklamnega oglasa je 10 %, za 6- do 10-kratno objavo 20 %, za celoletno objavo 30 %.

Splošni oglasi po 0,25 € za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 80 besed. Cene so brez DDV.

Transakcijski račun ČZS: 02300-0013332083, matična številka ČZS: 5141729, ID za DDV: SI 81079435, šifra dejavnosti: 94.120.

Avtorji morajo v člankih uporabljati strokovno izrazje skladno s Čebelarskim terminološkim slovarjem. Mnenje avtorjev člankov ni nujno mnenje uredništva. Uredništvo ne odgovarja za vsebino malih oglasov.

Oddaja prispevkov: članki do petega, obvestila, reklame, mali oglasi do desetega v mesecu.

Priprava za tisk in tisk: Littera Picta, d. o. o., Barletova cesta 4, 1215 Medvode

Naklada: 6200, Tiskano: 25. 11. 2008

Glasilo Slovenski čebelar, ki ga izdaja Čebelarstva zveza Slovenije s sedežem na Brdu pri Lukovici, je vpisano v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS, pod zaporedno številko 585.

Izdaja Slovenskega čebelarja je delno financirana iz sredstev Javne svetovalne službe v čebelarstvu.

APIS M&D®

ČEBELARSTVO MARKO DEBEVEC

ČUŽA 7, 1360 VRHNIKA
tel.: (01) 755 12 82, faks: (01) 755 73 52

Delovni čas:
ob delavnikih 9.00–12.00
16.00–18.00
ob sobotah 9.00–12.00

AŽ-PANJ 10-SATNI

AŽ-TRIETAŽNI PANJ

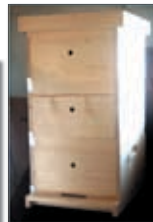
PRAŠILČEK
AŽ 5-IN 7-SATNI
75 - 57,40 €, 5S -
52,20 €

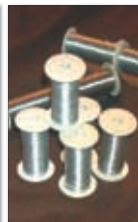
GRELCI ZA
MED

KAKOVOSTNA RSF-
TOČILA

STANDARDNI LR-PANJ
IN DVOTRETINJSKI
LR-PANJ AKCIJSKA
CENA 89,60 !

Žica za satnike
250 g RSF 4,4 €,
250 g CINK 2,2 €

PREDELAVA
VOSKA V
SATNICE
SAMO 0,75 €/KG

SATNIKI:
AŽ-VRTAN,
LEPLJEN,
ZBIT 0,79 €/KOS
LR - STANDARD
LR 2/3

Cenjene stranke obveščamo,
da smo se 1. 3. 2008 preselili
na Opekarsko 16 na Vrhniki.

Pri izvozu z AC proti Vrhniki, desno po magistralni cesti
proti Ljubljani, 300 m od izvoza naprej prvo večje križišče
desno. Glej smerokaz.

SUPER AKCIJA

SATNICE – AŽ, LR: 0,59 €

- Panji so izdelani natančno in kakovostno.
- Uporabljamo vodoodporne materiale in lepila.
- Kakovostna izdelava po ugodni ceni.

■ Naročeno blago pošljemo tudi po hitri paketni pošti. ■ Po izjemno nizki ceni vam iz vašega voska izdelamo satnice – 0,75 eur/kg. ■ Vosek steriliziramo pri 125 °C. • Vosek odkupujemo po 3,12 eur za kilogram. ■ Z veljavno čebelarstvo izkaznico priznamo 4 % popust pri nakupu v vrednosti več kot 50 €. ■

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME IN TRGOVINA

Velika izbira modelov za
ulivanje sveč.

Na voljo so brezplačni katalogi
za modele za sveče.

UGODNO

Logar

Delovni čas trgovine:
od ponedeljka do petka:
9.00 - 12.00 in 13.00 - 17.00
ob sobotah:
v mesecu december
je trgovina ob sobotah ZAPRTA.

LOGAR TRADE d.o.o.

Poslovna cona A 41, 4208 Šenčur

tel.: 04 251 94 10, e-pošta: info@logar-trade.si, internet: www.logar-trade.si

Pri gotovinskem nakupu čebelarске opreme v vrednosti nad 42 EUR
priznamo čebelarjem z veljavno čebelarstvo izkaznico 4% popusta.

Naročeno blago vam lahko odpošljemo po paketni pošti.